

LIITUTAULUSTA YOUTUBEEN TARVASJOEN KOULU 130 VUOTTA

Kotiseutulehti Tarvas on ansiokkaasti kirjoittanut Tarvasjoen koululaitoksen historiaa. Juttuja on ollut ainakin Tarvas-lehdissä 2/1983 ja 1/2003. Näin ulkopaikkakuntalaisena nämä kirjoitukset ovat olleet mielenkiintoisia ja Tarvasjoen koululaitoksen historiaa hienosti avaavia. Koska Tarvasjoen koululaitoksen historia on jo aikaisempina vuosina läpikoluttu, on varmasti aika tehdä pieni katsaus siihen miltä koulu näyttää nykypäivänä, 130 vuotta Euran koulun vihkiäisten jälkeen ja mitä haasteita tulevaisuus tuo tullessaan.

Tarvasjoen koulussa opiskelee tällä hetkellä hieman alle 300 oppilasta esikoulusta yhdeksänteen luokkaan. Kaikki varsinaiset koulutilat sijaitsevat koulun mäellä Tuulensuojan yksikössä lukuun ottamatta. Syksyn 2013 alusta myös aamu- ja iltapäivätoiminta siirtyi koulun mäelle pihapiirin vanhimpaan rakennukseen jakamaan tiloja yhdessä esiopetuksen kanssa. Tällä hetkellä siis kaikki koulutoiminta keskittyy samaan pihapiiriin. Ympyrä on koulurakennusten osalta taas sulkeutunut ja opetustoiminta on palannut yhden koulun malliin, jollaisena se alkoi Euran koulussa 130 vuotta sitten.

Opetustoiminnan merkittävimpana muutoksena viime vuosina voidaan nähdä kolmiportaisen tuen tuleminen opetustoimen lainsäädäntöön vuonna 2011. Tämän lainsäädännön tarkoituksena on ollut varmistaa kaikkien oppilaiden oikea-aikaisen tuen saaminen sekä joustava siirtyminen tuen portaista toiseen ilman suurta byrokratiaa. Tätä kolmiportaisen tuen mallia on viime vuodet ajettu sisään myös Tarvasjoen kouluun ja meidän omat toimintamallimme alkavat pikku hiljaa löytää paikkansa. Kolmiportaisen tuen toimintatapojen kehittäminen on pitkä prosessi, joka tulee vähitellen näkymään kaikessa koulun työssä, opetusryhmien rakenteissa, opetustavoissa jne. Kysymys ei siis ole ainoastaan erityisopetusprojektista vaan koko opetustoiminnan ajatusmallin muutoksesta. Tulevaisuudessa näemme miten tässä prosessissa onnistuimme, mutta tällä hetkellä suunta on ainakin hyvä.

Koulumaailma kaiken kaikkiaan elää parhaillaan rakenteellisissa muutoksissa ja se on varmasti kouluhistorian suurimman muutoksen edessä tulevina vuosina kuten koko yhteiskuntammekin. Koko maailma on digitalisoitumassa ja ihmiset viettävät aina vain enemmän aikaa tietotekniikan parissa niin sosiaalisessa mediasa kuin muussa virtuaalimaailmassakin. Tämä informaatioteknologinen murros asettaa myös koulumaailman uuden haasteen eteen.

Kodeissa tämä muutos on varmasti selvimmin näkynyt perinteisen reissuvihon vaihtumisena digitaaliseen reissuvihkoon Wilmaan. Nyt raportointi koulun arjesta on varsin nopeaa, joskus lähes reaaliaikaista, kun erilaiset merkinnät voidaan tehdä muutamalla hiiren painalluksella. Yhteyden niin vanhempiin kuin opettajiinkin saa nopeasti pikaviestien välityksellä. Opettajan henkilökohtaiset päiväkirjamerkinnät ovat muuttuneet Wilman kautta koulun ja kotien yhteiseksi informaatiopohjaksi, jonka perimmäisenä tarkoituksena on tiedonkulun lisääntyminen ja kasvatustyön kokonaisvaltainen tukeminen.

Koulu ja luokat ovat fyysisiltä tiloiltaan

Nyt osoittaa karttakeppi koulussa tietotekniikan aikaan. Kuvat Eeva Sisso.

pysyneet varsin samanlaisina jo pitkän aikaa. Materiaalit pulpeteissa ovat vaihtuneet, mutta koululuokan perusmalli on pysynyt muuttumattomana jo yli sadan vuoden ajan. Tämä ”perinteinen” luokkamallikin tulee varmasti muuttamaan tulevien vuosien aikana. Tänä syksynä koulumme luokatilat kokivat jo merkittävän muutoksen, kun kaikki opetustilat varustettiin nykyaikaisella esitystekniikalla eli tietokoneen, videotykin ja demokameran yhdistelmällä. Nämä laitteet siirsivät historiaan piirtoheittimen, jonka avustuksella tehdyt ”kalvosulkeiset” ovat varmasti painuneet monien mieliin kouluajoilta.

Nykytekniikka mahdollistaa myös riippumattomuuden ajasta ja paikasta eikä luokatilaa tulla tarvitsemaan tulevaisuudessa enää samassa tarkoituksessa kuin ennen. Kannattako meidän

enää tulevaisuudessa opettaa perusasioita opettajajohtoisesti luokassa, kun oppilas voi katsoa saman asian YouTubesta vaikka kotonaan olohuoneen sohvalta tabletilla? Oman mielipiteensä opetusvideosta oppilas voi sitten laittaa luokkakaverille ja opettajalle jakoon sosiaalisen median kautta. Jos tämä visio pitäisi sellaisenaan paikkansa, voisimme lopettaa koulun kokonaan, koska lähes kaikki tietohan on jaossa netin välityksellä ja kaiken lisäksi tietoa tulee lisää koko ajan. Luokkaopetuksen painopiste tulee siirtymään entistä nopeammalla tahdilla yksittäisten asioiden opiskelun sijaan oppimisen taitojen sekä tiedon kriittisen tarkastelun opiskeluun. Todennäköisesti ne tiedot ja taidot, joita koulussa opetetaan tänään, ovat ainakin osittain vanhentuneita kun oppilaat siirtyvät

työelämään. Entistä tärkeämmäksi tuleekin se, että oppilas osaa hakea itse ne uudet tarvitsemansa tiedot, kun hän siirtyy työelämään. Tämä edellyttää oppilailta valmiutta elinikäiseen opiskeluun sekä valmiutta kohdata jatkuvasti muuttuvan yhteiskunnan haasteet. Tarvasjoella pyritään löytämään ratkaisua näihin koulun fyysisiä tiloja koskeviin kysymyksiin uusiin oppimisympäristöihin ja pedagogiseen uudistamiseen keskittyvän Osaava-hankkeen kautta, jossa Tarvasjoki on mukana osana Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymää.

Oppimisympäristön muutoksen lisäksi muutoksen myllerryksessä on koko opettajan rooli. Jos aikaisemmin mainitsemani visio oppilaasta, sohvasta ja opettajasta toteutuisi, mihin tarvitsimme enää opettajaa? Vaikka maailma on tietoa pullollaan, ei oppilas pärjää sen tietomäärän keskellä yksin ennen kuin hänet on valmennettu elämään sen kanssa. Itse näen, että opettajan roolina tulevaisuudessa onkin toimia oppilaan oppaana läpi tietoviidakon ja kouluhäntä siihen, että jonain päivänä oppilas pärjää itse tietotulvan keskellä. Myös oppimateriaalin tuotanto tulee yhä keskeisemmin osaksi opettajan työtä. Jonkunhan ne opetukseen soveltuvat YouTube tms. tiedostotkin täytyy tehdä. Pitää myös muistaa, että oppijoitakin on monenlaisia. Eivät kaikki oppilaat pysty opiskelemaan saman muotoin mukaan, vaan oppilaat tarvitsevat opettajan tukea oman opinpolkunsu löytämisessä. Näitä opetuksen ja oppimisen tulevia haasteita pohtii parhaillaan myös Opetushallitus, joka tällä hetkellä valmistelelee uusia opetussuunnitelman perusteita. Toivottavasti näihin perusteisiin löydetään oikeat painotukset, jotka mahdollistavat opetustoiminnan ja opiskelun todellisen uudistamisen. Uudet opetussuunnitelmat otetaan kunnissa käyttöön syksyllä 2016.

Samalla tavalla kuin 130 vuotta sitten Tarvasjoella pohdittiin miten kasvatetaan lapsia ja nuoria 1800-luvun yhteiskunnassa pärjääviksi, olemme samojen pohdintojen äärellä nykyajan erilaisessa yhteiskunnassa. Tuon ajan opettajien murheet siitä, miten kasvatamme suurimmasta osasta oppilaita tunnollisia työmiehiä ja joistain opettajia ja virkamiehiä, ovat vaihtuneet tietoyhteiskunnan koululle tuomiin uudentyyppisiin haasteisiin. Miten me koulutamme oppilaita tulevaisuuden haasteisiin samalla, kun tieto lisääntyy ja tekniikka kehittyy nopeammin kuin ehdimme vanhaa omaksua? Tai miten koulutamme nuoria sellaisiin ammatteihin, joita ei vielä edes ole olemassa? Nämä ovat niitä kysymyksiä, joita ratkotaan tämän päivän koulumaailmassa.

Maailma ei siis ole tullut valmiiksi, vaikka koulun 130-vuotisjuhlavuotta vietetäänkin. Lasten ja nuorten opettaminen ja opetustoimen kehittäminen jatkuu edelleen. Vaikka tulevaisuus näyttää sumuiselta ja muutoksen tahti sen kuin kiihtyy, ei mielestäni ole aihetta huoleen. Onneksi meillä on Tarvasjoella osaavia ja avoimin mielin tulevaisuuteen suhtautuvia lapsia ja nuoria, jotka uskaltaavat suunnata rohkeasti kohti tulevaa ja tuoda uusia tuulia Tarvasjoen vahvoin perinteisiin.

Janne Ahlqvist,
Tarvasjoen koulu,
rehtori/sivistystoimen johtaja

Tämän ajan koulupäivää.
Kuva Eeva Sisso.

Tyttöjen liikuntatunti sata vuotta sitten.
Kuva Tarvasjoen Säästöpankin historia.

Kansamme Tulevaisuus

Loistavan kirkas keväinen aamu.
Sininen taivas.
Nuoriso, koulu ja seurakunta.

Koulun päätös, kuljetus kirkkoon.
Mopot, autot ja polkupyörät,
kapsavat kintut, liehuvat helmät.

Mukana opettajat,
muutamat vanhemmat
ja kirkon palvelijat.

Herra, tässä me olemme
eteesi tulemme.
Anna lepo, loma ja siunaus.
Rakenna tälle perustalle
se tulevaisuus,
jota nyt emme tunne ____.

Alli Koskiranta

AMANDA JUSTIINA JA ANTON FRIDOLF

Marttilan pitäjän Euran kappeliin, Liedonperän Tapanin taloon syntyi vuonna 1872 tytär. Hän sai kasteessa nimen Amanda Justiina. Tyttö oppi ajallaan lukemaan, ja myöhemmin hänellä oli hyvä valikoima kristillistä kirjallisuutta kaappissaan. Kirjoittaa hän ei osannut, toisin kuin Aino-sisko, josta tuli pitäjänkuulu kirjoittaja. Amandan puumerkki oli vapisevalla kädellä piirretty N-kirjain.

Samana vuonna 1872 syntyi Marttilan Laurilan Ylitalossa poika Anton Fridolf. Antonilla oli velipuolia äidin ensimmäisestä liitosta. Isä kuoli, ja äiti avioitui kolmanteen kertaan. Anton halusi pois ja huusi täysi-ikäiseksi tultuaan isänperinnöllä Kauka-Hyryn tilan Loimaan pitäjän Peränkulmalta eli Mellilän Isonperän kylästä.

Perintöraha ei ihan riittänyt. Tuttu mies tiesi, että Liedonperän Tapanilla oli sopivan ikäinen tytär ja jonkin verran varallisuuttakin. Ei siis muuta kuin pyhävaatteet ylle ja kosimaan. Amanda puuhasi hellan ääressä ja vilkuili salaa kosijoita. Puhemies näytti oikein mukavalta, mutta tuota plottinokkaa, joka istuu ja tuijottaa jörönä saappaitensa kärkiä, hän ei huoli.

Huolittava kumminkin oli. Isä Henrik Vihtori ja äiti Justiina antoivat talon hinnasta puuttuvat rahat ja järjestivät häät. Ne olivatkin komeat ja kestivät monta päivää. Morsiamelle tehtiin musta klänninki, jonka rintapielessä koreili kultainen rintarossi. Toista päivää varten tehtiin nuorenmuorin klänninki, ja näissä puuissa olikin Amandalle pyhävaatetta eliniäksi.

Häissä syötiin hyvin. Oli kaikkea mötvörstistä ja hääkaramelleista alkaen. Tanssittiin oikein hääpurpurikin. Amanda oli innokas tanssija, mutta sulhasesta ei ollut siihen puuhaan. Häitten jälkeen pakattiin rukit ja tikit, tyynyt ja seinävaatteet sekä vastavihityn vaimon röijyt, silkkihuvit, hameet ja alushameet arkkuun ja laittauduttiin matkaan. Talosta ei lähdetty kuin torpasta, vaan tytär sai mukaansa sovittun määrän karjaa. Niiden kanssa alkoi arkinen elämä Hyryllä.

Tila oli surkeassa kunnossa, koska oli vaihtanut omistajaa muutaman vuoden välein. Mutta Anton Fridolf oli käynyt maamieskoulun ja Amanda Justiina tottunut hoitamaan karjaa, joten tultiin sentään toimeen, kun tehtiin ankarasti töitä.

1800-luvun lopussa talolliset olivat kovilla, ja isännät takasivat toistensa velkoja. Niin kävi myös Antonille. Emännälle hän ei takauksistaan kertonut. Yhtenä päivänä taloon ilmestyi vallesmanni kirjurin kanssa. Isäntä vei vieraat kamarin puolelle. Amanda käski Aino-tyttären kuuntelemaan, mitä sedät kamarissa puhuvat. Ja puhuttiinhan siellä. Amanda ymmärsi, että ellei rahoja löydy, talo pannaan vasaran alle.

Hän nosti eväspussin selkäänsä ja lähti kävelen kohti Liedonperää. Rahkion ja Karinaisten kautta matkaa kertyi vähintään puolimaratonin verran. Isä Henrik Vihtori ja veli Oskari lähtivät heti apuun. Hyrylle tultuaan he pistivät Antonin niin ahtaalle, että aikuiselta mieheltä pääsi poru. Vävy oli tunnustettava, mihin papereihin oli vetänyt nimensä. Apu annettiin, ja Hyry pelastui

Amanda Justiina o.s. Tapani ja Anton Fridolf Laurinen. Kuva Markku Laurinen.

Kuvan takana teksti: Tapanin talo, Tarvasjoki, Liedonperä ennen vuotta 1917. Kuvasa vas. Oskari Tapani, vanha isäntäväki Henrik Vihtori Tapani 1834-1920 ja Justiina o.s. Yli-Mattila 1850-1937. Palmikkopäinen tyttö sinisessä puuvussa Lempi Laurinen s. 1901, joka vietti lapsuutensa Tapanilla v. 1917 maatalouslakkoon saakka, jolloin haettiin töihin kotiin Kauko-Hyrylle. Kuva Markku Laurinen.

joutumasta pakkohuutokauppaan.

Tapahtuma on kuin Niskavuori-näytelmistä. Moni muistaa, kuinka Niskavuoren Heta Akun kuoltua kaivoi esiin Akun antamien velkojen paperit. "Uloshakuun", Heta sanoi sääliä tuntematta. Ne olivat niitä aikoja.

Toisenkin kerran Anton joutui takausten vuoksi vaikeuksiin. Rahaa haettiin taas Liedonperästä, ja Hyryn isäntäväen omistukseen jäi tyhjäksi ryöstetty Kärpän tila. Siitä saatiin talo vanhimmalle pojalle Yrjölle. Sinne oli saatava navetta, ja mistä muualta raha tuli kuin Lietoonperän metsistä. Myöhemmin Tapanin varoilla autettiin oman elämän alkuun Antonin ja Amandan jälkeläisiä, joita oli tavanomainen

määrä. Poikia oli Yrjö, Lauri ja Reino, tyttäriä Aino, Lempi ja Aili.

Lempi syntyi kaksosena, joista toinen kuoli. Ajan tavan mukaan Lempi lähetettiin uusien syntävien tieltä isovanhempien luo Tapanille. Rippikouluikäiseen asti hän eli monipuolisesti lahjakkaan Aion ja muitten sukulaisten hoivissa. Sitten tulivat vuoden 1917 maataloustyöläisten lakot. Työvoimaa oli saatava vaikka kiven silmästä. Isä muisti Lempin, jonka oli jätettävä Liedonperän sukulaiset ja ystävät. Kunnon läksäiset hänelle sentään pidettiin. Alkoi työ isä Antonin komennossa.

Anton Fridolf sortui toisinaan ryyppäämään. Myöhemmin hän sai uskonnollisen herätyksen

ja lopetti viinan kanssa läträämisen. Sanotaan, että hän siitä alkaen oli lapsiaan kohtaan armeiliaampi ja suvaitsevampi. Vaikeina vuosina he raatoivat pitkiä työpäiviä pelloilla ja navetassa. Työstä toiseen ei sopinut kävellä vaan oli juostava. Polkupyöräkin taloon ostettiin, ettei työmatkoihin menisi aikaa. Amanda ei koskaan oppinut sitä ajamaan, mutta puhelinta hän käytti.

Hyryn tyttäret pääsivät kansanopistoon ja pojista Yrjö ja Lauri maamieskouluun. Nuorin eli Reino Olavi pantiin oppikouluun. Hänestä tuli ylioppilas, ja sukulaismies Toivo Mikael Kivimäki ohjasi hänet opiskelemaan valtiotiedettä kasvattaakseen pojata diplomaatin. Sellainen hän oli itsekin ja palveli Berliinin suurlähettiläänä. Siitä puuhasta häntä sitten rangaistiin ankarasti, eli hän oli yksi sotasyölliseksi tuomituista.

Reinon opiskelut katkesivat talvisotaan. Hän kaatui joulukuussa 1939 Viipurin lähellä Leipäsuon taistelussa, samassa, jossa veli Lauri menetti oikean jalkansa. Reinon ruumista ei koskaan löydetty. Äiti murehti sitä niin että hänen järkensä sumeni. Jonkin aikaa hän oli Halikon Märnynummessa. Kuinka paljon sen ajan hoidot hänen tilaansa paransivat, siitä ei ole tietoa, mutta hän palasi arkiseen elämäänsä joko hoitojen ansiosta tai niistä huolimatta.

Sotien edellä Amanda ja Anton myivät Kauka-Hyryn Lauri-pojalle ja siirtyivät heitä varten rakennettuun Lepolaan. Sinne muutti myös Lempi. Lauri oli sotainvalidi, ja vanhanvaarin oli vielä tartuttava talon töihin. Amandakaan ei malttanut pysyä poissa vaan kävellä kepsutti vikkelin jaloin Hyrylle milloin pellavia loukuttamaan, milloin hakkaamaan kanoille nokkosia. Kun Lauri taas otti isännän vastuun, Anton hakasi navetan takana havuja lannan sekaan, jotta mullasta tulisi muhevaa.

Isoäitini Amanda Justiina oli tuonut mukanaan Tapanilta muutakin kuin kappioarkkunsaa ja lehmänsä. Hän oli kodissaan oppinut työnteon siunauksellisuuden sekä erinomaisen säästäväisyyden, suoranaisten nuukuuden. Moni meistä jälkeläisistä on perinyt nämä ominaisuudet ja on edelleen sekä työtelias että säästäväinen.

Tapanin tyttären elämä oli usein kovaa, mutta sellaista oli muittenkin talojen ja torppien emännillä. Vain vauriassa kartanoissa pääsi helpomalla. Amandasta tuli elämän koettelemuksissa synkkä ja totinen. Anton sen sijaan oli vanhana herttainen isoisä, jolla oli aina piirongin laatikossa yskänpastilleja. Niistä liikenä yksi lastenlasta kohden. Isoäiti tarjosi muutaman päivän vanhaa sallattia, jonka syömistä lapset yrittivät kohteliaasti vältellä. Isoisän pastillit olivat heille mieleisempiä.

Amanda Justiina kuoli Lepolassa 1951 kasviin, niin kuin silloin sanottiin. Hänen viimeinen leposijansa on Mellilän kirkon juurella Laurisen sukuhaudassa.

Maijaliisa Dieckmann, o.s. Laurinen
Amanda Justiinan pojan
Laurin vanhin tytär.

Tietoja antoivat myös
sisar Hanna ja veli Markku.

LUONNONSUOJELU EDELLYTTÄÄ HARRASTUNEISUUTTA

Kun elämänpolkuun katsoo taaksepäin, se saattaa näyttää varsin johdonmukaiselta nykyhetken johtaneelta tapahtumaketjulta. Kiinnostus ympäristöasioihin on kulkenut mukanaani lapsesta saakka, mutta en tyttösenä olisi arvannut päätyväni työkseni ympäristöasioita tutkimaan. Kasvu-ympäristöllä on ollut ympäristökiinnostuksen heräämisessä nähdäkseni keskeinen rooli.

Polkuni ympäristötutkijaksi

Vietin lapsuuteni Tarvasjoen kirkonkylällä, Sirppikujalla. Naapurin lasten, Häkisen tyttöjen, Suomisen Villen ja Hagströmin Marikan, kanssa juoksentelimme pihalla ja vähitellen iän karttuessa ulotimme seikkailumme muun muassa peltojen ”kummitustalolle”. Jonain kesänä kummillemme ilmestyi kuljeksimaan iso kiltti suomenpystykorva, jolle annoimme nimeksi ”Rekku”. Perustimme koiran innoittamana luontokerhon, joka kokoontui muutaman kerran asuntovau-nussamme. Toimitin luontokerholle lehdenkin, neljänä kappaleena käsin piirtäen ja kirjoittaen!

Joskus ruoasta kiukutelllessani äiti näytti minulle lehdistä aliravittujen afrikkalaislasten kuvia ja muistutti, että minun tulisi olla kiitollinen ruoasta. Tämän päivän kasvatusoppien valossa lasten syöminen maailman ongelmista on kyseenalaista, mutta ehkä positiivisena lopputuloksena kuitenkin oli jonkinlainen sisäsyntyinen tarve koettaa omalta osaltani parantaa maailmaa.

Toinen keskeinen kasvuympäristö oli Suurilassa, isovanhempieni Sylvi ja Elias Lenkkerin luona. Maman luona pajattiin ensin Killi-kissaa, sitten Misseä. Lehmiin kun pääsi tutustumaan lapsesta saakka, eivät suuretkaan eläimet pelota. Myöhemmin kuvaan tuli ponytyttöily. Eläinrakkaus edelsi laajempaa kiinnostusta ympäristöön. Pääsin kokeilemaan käsin lypsämistä ja maistelemaan lypsylämmintä maitoa. Kalliolla ”plumps-paikassa” uitettiin laivoja ja mamma opetti tienpientaren kukkien nimiä: päivänkakkara, kissankello, hiirenvirna. Samanlaista kukkaloistoa ei enää monin paikoin pientareilta löydy. Tarvaslehteenkin kirjoittaneelta Sylvi-mammalta sain myös taipumuksen kirjoittamiseen.

Maman ja pappan luona pääsin tutustumaan muihinkin maatalon töihin. Perunan istutus istutuskoneen päällä istuen ja aina kilahduksen kuulussa perunan torveen pudottaminen oli hauskaa puuhaa. Hauskaa oli myös heinänteko; lapsuudessa heinä pantiin vielä seipäälle. Hikisenä päivänä maisteltiin mamman tekemää raikasta kotikaljaa. Serkkujeni Jannen ja Katjan kanssa saimme hyppiä kasan päällä ja piileskellä heinäladossa. Kesäpäivät kuluivat intiaanileikeissä ja puihin kiipeillä, meidän lapsuuteemme eivät vielä tietokoneet ja pleikkarit kuuluneet.

Yläasteelle mentäessä kiinnostuksen kohteet muuttuivat, mutta jonkinlainen huoli ympäristöstä kulki silti mukana. Äiti oli kuulunut jäsenenä Suomen luonnonsuojeluliittoon, ja teini-ikäisenä liityin Greenpeacen tukijäseneksi. Oman identiteetin etsintään liittyivät myös kirpputorilta hankitut vaatteet; piti olla hiukan erilainen kuin ”muut”. Lukion jälkeen tulevaisuuden suunta ei ollut aivan selvillä, monet asiat kiinnostivat. Sattumien summana päädyin Porin Satakunnan ammattikorkeakouluun opiskelemaan ympäristöinsinööriksi. Valmistuttuani kokeilin siipiäni ulkomailla ja työskentelin toista vuotta Sveitsissä Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskus CERNissä. Tuntui kuitenkin siltä, ettei insinörikoulutus tarjonnut minua kiinnostavia työtehtäviä. Halusin ymmärtää ympäristökysymyksiä laajemmasta yhteiskunnallisesta näkökulmasta enkä vain laskea mitä tehtaan piipusta tupruaa ulos. Pääsin Tampereen yliopistoon opiskelemaan ympäristöpolitiikkaa ja sillä tiellä olen vieläkin; täältä löytyi henkinen koti.

Yhdistystoiminta ympäristökansalaisuuden korkeakouluna

Ympäristöpolitiikan opinnot aloittaessani tulin liittyneeksi Suomen luonnonsuojeluliittoon ja samalla sen Tampereen paikallisyhdistyksen jäseneksi. Sain postissa yhdistyksen lehden, jolle

Lintuharrastajat ovat käsityönä kunnostaneet Lempäälän Ahtialanjärvestä sisämaan parhaan lintukohteen. Kuva Minna Santaoja.

etsittiin taittajaa. Olin tehnyt vastaavaa työtä insinööriopintojen aikana ja mietin, että se voisi olla panokseni järjestötoiminnassa. Yhdistystoiminta vei kuitenkin mennessään niin että olin pian paitsi Tampereen luonto-lehden taittaja ja päätoimittaja, myös yhdistyksen hallituksen jäsen ja pari vuotta sen puheenjohtajakin. Luonnonsuojeluliiton paikallisyhdistykset pyrkivät pitämään esillä luonnon vaalimista päätöksenteossa ja muun muassa maankäytön suunnittelussa, ja monenlaiset kansalaisvaikuttamisen muodot ovatkin yhdistystoiminnassa tulleet tutuiksi. Järjestötoiminnassa tutustuin myös erikoistuneisiin luontoharrastajiin ja tätä kautta löysin väitöskirjan aiheeni. Oma luontosuhdettani on merkittävästi muovannut myös äidiksi tuleminen. Lapsen tahdissa kulkiessa ehtii nähdä enemmän. Kun sormet kaipasivat maahan, ryhdyin palstaviljelijäksi.

Olen edellä kerrannut omaa polkuani ympäristökysymysten pariin, sillä tutkimusten mukaan lapsuuden ja nuoruuden kokemuksilla on suuri merkitys siinä, minkälaisia ympäristökansalaisia meistä tulee. Luonnon tuntemuksemme ajatellaan yleisesti heikentyneen ja itsekin koen surua kehnoista lajituntemuksestani, mutta edelleen on olemassa myös omistautuneita luontoharrastajia. Monet aktiivisista luontoharrastajista ovat innostuneet esimerkiksi linnuista isomman sisaruksen, isän, jonkun muun sukulaisten tai biologian opettajan kannustamina.

Ympäristökansalaisuus on väitöskirjassani keskeinen käsite ja näkökulma, jonka kautta olen tutkimuskohdettani - luontoharrastusta - lähestynyt. Kansalaisuus on perinteisesti nähty valtion kansalaisuutena, mutta ympäristökansalaisuuden käsite pitää sisällään ajatuksen globaalista yhteisvastuusta ja toisaalta monet pienet ja paikallisetkin toimet luonnon ja ympäristön hyväksi. Luontoharrastusta on Suomessa tarkasteltu aikaisemmin vapaa-ajanvieton ja kulutustutkimuksen näkökulmista, jolloin kulutus nähdään yksityisenä toimintana. Ympäristökansalaisuutena tarkasteltuna luontoharrastus asettuu yhteiskunnalliseksi toiminnaksi, jossa merkittäväällä tavalla muovataan luontoa koskevia käsityksiämme.

Näytteitä harrastajien keräämistä kokoelmista on esillä Tampereen luonnontieteellisessä museossa. Kuva Minna Santaoja.

pirkanmaalainen luontoharrastus, sillä Tampereen seudulla on valtakunnan mittakaavassa harvinaisen aktiivista harrastustoimintaa. Tutkimuksen aineisto on hankittu osallistuvalla havainnoinnilla eri alojen luontoharrastajien keskuudessa. Aineistona on käytetty myös harrastajien, viranomaisten ja tutkijoiden haastatteluja, lehtiaineistoja ja hallinnon asiakirjoja.

Valitsin väitöskirjassa lähempään tarkasteluun kolme tutkimustapausta, jotka valottavat luontoharrastajien toimintaa eri näkökulmista. Ensimmäinen tapaus koskee Tampereen luonnontieteellistä museota ja luontoharrastajien osaa museon perustamisessa. Museokokoelmien ja paikallisen luontoharrastuksen juuret juontavat 1900-luvun alkuun. Tapauksen kautta tarkastelen luonnontieteellisen museotoiminnan merkitystä ympäristökasvatuksessa ja luonnontieteellisten kokoelmien merkitystä luonnonsuojelun tietovarantona.

Toinen tutkimustapaus koskee luontotiedon ja erityisesti lintutiedon organisoitumista erilaisten teknologisten ratkaisujen välityksellä. Tarkastelun kohteena ovat BirdLife Suomen Tiira-lintuhavaintojärjestelmä sekä Luonnontieteellisen keskusmuseon Hatikka-havaintotietokanta, joiden välille syntyi kilpailutilanne selvittäessä Suomen pesimälinnuston levinneisyyttä kolmannessa lintuatlaksessa. Tapauksen kautta pohdin lintuharrastuksen suosiota muihin luontoharrastuksiin verrattuna, havaintotiedon validointikäytäntöjä ja erilaisia harrastustapoja. Myös väitöskirjan kolmas tutkimustapaus keskittyy lintuharrastukseen ja erityisesti harrastajien toimintaan käytännön luonnonsuojelijoina. Tutkimuksen kohteena on linnustoltaan valtakunnallisesti merkittävä Ahtialanjärvi Lempäälässä. Tapauksessa aktiiviset lintujärven kunnostajat ovat ajautuneet konfliktiin ympäristöhallinnon kanssa koskien luonnonhoidon käytäntöjä.

Luontoharrastajien merkittävä rooli luonnon monimuotoisuutta koskevan havainto- ja seurantatiedon tuottajina on tunnustettu. Valtaosa hallinnon tarvitsemasta lajitiedosta on peräisin harrastajilta. Luonnon monimuotoisuuden suo-jeluun tähtäävän politiikan seurauksena on luotu luontotiedon keräämiseksi käytäntöjä, jotka painottavat harvinaisia ja erityisesti suojeltavia lajeja. Tämän kaltaisen tieteen lajitiedon korostuminen sulkee työni perusteella ulos osan mahdollisista luontoharrastajista ja erilaisista luonnon tietämisen tavoista. Emme arvaa luottaa omaan kokemukseräiseen ymmärrykseemme luonnosta, koska arvelemme vain asiantuntijoiden erikoistiedolla olevan merkitystä. Tätä ilmiötä voidaan kutsua yhteiskunnan tieteeistymiseksi, ja sama ilmiö on havaittavissa liittyen esimerkiksi terveystieteisiin. Tieteellisenkin lajitiedon perustana oleva luonnon tuntemus kuitenkin perustuu aktiiviseen luonnossa liikkumiseen ja luonnonrakkauteen, millä on myös kansanterveydellistä merkitystä. Siksi on tarpeen kehittää monimuotoisempia ja sallivampia luontotietokäytäntöjä ja pyrkiä hälventämään rationaalisen, järkipärisen, ja emotionaalisen, tunteellisen, luonnonsuojelupuheen rajaa.

Hallintotieteiden tohtori Minna Santaojan ympäristöpolitiikan alalle kuuluva väitöskirja ”Rakkaudesta luontoon – luontoharrastajat luonnonsuojelun toimijoina” tarkastettiin Tampereen yliopiston Johtamiskorkeakoulussa 25. lokakuuta 2013. Väitöskirja on vapaasti luettavissa Tampereen yliopiston sähköisessä julkaisuarkistossa: <http://tampub.uta.fi/>.

Minna Santaoja, tohtori

HYVÄN JULUN TOITUS!

Olen vissiin tullut siihen ikään.

Nimittäin vanhentunut siinä määrin, että olen syksyn aikana tuostakin istahtanut tietokoneeni ääreen ja uppoutunut lapsuuteeni. Olen aloittanut muistelmien kirjoittamisen. Olen huomannut sen kovin terapeuttiseksi, jopa kasvattavaksi; hauskaksikin puuhaksi. Ja sitä paitsi ensin ajattelin, etten muista lapsuudestani juurikaan mitään; mutta kun vain laittaa paperille ranskalaisin viivojin tapahtumia, niin jokin sattumus tuo mieleen toisen.

Muistelmien kirjoittaminen iltaisin on vaarallista, sillä takuuvarmasti myöhemmin yöllä en saa unta. Ajatukset jylläävät 70-luvun Koskella Kankaan kylässä. Asiat ja tapahtumat, tunnelmat ja tuokset pörräävät elävinä mielessä. Monenlaista tulee mieleen lapsuuteni joulusta.

Joskus joulukuun alkupäivinä kiipesin kylmään ja pimeään vinttiin, mitä lie siellä etsiskeilin. Kammariin ei tullut valoa, huomasin siellä kuitenkin ison sinisen saavin, jonka päällä oli saunan padan kansi. Raotin kantta ja työnsin käteni saaviin. Pelästyin melkein kuoliaaksi koskettaessani porsaan takakoipea, joka siellä lillui suolavedessä.

Kankaan koulun pikkuluokassa, jossa opetettiin ensimmäisen ja toisen luokan oppilaita, saattoi joulun lähestymisen aistia monestakin syystä. Ensimmäisen adventin tienoilla luokan peräseinälle ilmestyi pieni postilaatikko, johon saimme postimme pudottaa. Koulupäivän päätteeksi opettaja avasi postilaatikon ja jakoi postin oikeille omistajille. Oli ihanaa saada pienikokoisia ja tunnelmallisia joulukortteja. Pieniä koululaisia kun vielä olimme, ei oikeinkirjoitus aina tahtonut sujua, mutta kortin saaja kyllä ymmärsi, mitä tarkoitti harakanvarpaila kortin taakse kirjoitettu viesti: "Hyvän julun toitus!"

Kuusijuhlan ohjelmien harjoittelu oli kovassa käynnissä hyvissä ajoin ennen suurta juhlaa. Elämäni ensimmäisessä kuusijuhlissa esitin luokkatoverieni kanssa runon, jossa itse olin "tuoksuva hyasinti". Jännitin niin vietävästi, että osaanko sanoa "hyasinti" oikein. Koulun kuorossa taisivat laulaa kaikki lapset; lauloimme täyteen kurkkua. Siksi kyselinkin äidiltä juhlan jälkeen, että kuulithan ääneni.

Kuusijuhla oli yksi vuoden kohokohtia koko kylässä. Yläkoulun luokka laitettiin päivällä kuntoon, kaikki tuolit järjestettiin pitkiin riveihin. Etummaisiksi penkeiksi tuotiin veistoluokan puolelta matalat ja ruskeat voimistelupenkit. Taitavimmat piirtäjät tekivät jouluisen taideteoksen liitutaalulle. Opettajan pöytä siirrettiin pois ja koroke toimi estradina.

Illalla puin juhla-asun päälleni; joinakin vuosina asu saattoi olla vähän liian iso, toisena liian pieni. Ilmassa oli kerta kaikkiaan juhlan tuntua, kun saavuimme koko perhe ulkotulivaalaistulle koulun pihalle. Jännitti! Ilta oli pulloillaan koululaisten esityksiä; tärkeimpänä tietysti joulukuvaelma. Yhtenä vuonna olin rahan perään himoitsevan majatalon isännän vaimo. Yritin saada isännän helytymään, kun näin, missä tilassa köyhä ja nuori Maria-vaimo oli. Vaimo istui aasin (pari poikaa harmaan filtin alla) selässä, jota hänen Joosef-niminen miehensä talutti. Majatalon isäntä oli järkähtämätön ja usutti pariskunnan talliin. Siellä sitten syntyi maailman Vapahtaja, Jeesus Kristus. Ja lopuksi kajautimme komeana yhteislauluna "Enkeli taivaan lausui näin...".

Seuraavana aamuna piti vielä palata koululle, tosin vain hetkeksi. Opettajat jakoivat todistukset. Oikaisin koululle pientä polkua pitkin, kotoa koululle oli matkaa vain parisataa metriä. Hengitys höyrysi ja lumi narskui punaisten huopatossujeni alla. Pysähdyn metsän reunaan, maisema oli valkoinen; mielessäni toistelin vielä eilisen illan joulukuvaelmaa. Taivaalla loisti kuu ja tähdet tuikkivat. Oli aivan hiljaista, hetki oli jokseenkin sininen. Olin yksin, mutten yhtään pelännyt. Tuntui, että näin taivaalla kirkkaana loistavan joulun tähden. Kuinka tosissani koinkaan tuona hetkenä, että Joulun Lapsi on niin totta.

Silloin ei Pekka Simojoen laulua "Niityllä lunta" ollut vielä olemassakaan, mutta tunnelma oli laulun kaltainen. "Niityllä lunta... taakse jo jäänyt on syksyn lohduttomuus. Muistojen virta, lapsuuden sadut. Sanoma joulun on uusi mahdollisuus. Joulun on taas, riemuitkaa nyt. Lapsi on meille tänä yönä syntynyt." Simojoki runoilee vielä: "Ikuisen joulun, jos tahdot löytää, sydämes avaa ja kohtaat Vapahtajan". Minulle kävi juuri näin pienenä koululaisena lumisen metsän laidalla.

Äiti oli pankissa töissä ja joulun lähestyminen aiheutti hänessä varmasti samanlaisia hermostuksen tunteita kuin minussa nykyään. Hienosti hän antoi meille lapsille muutamaksi lomapäiväksi ennen joulua tärkeitä kodin tehtäviä. Meidän piti aloittaa siivous, viedä matot ulos ja lakaista lattiat. Pyyhkiä pölyjä. Teimme työtä käskettyä, mutta välillä riehaannuimme puuhastelemaan niitä näitä. Esimerkiksi "Kissa ja hiiri"-leikki sujui mukavasti pienelläkin porukalla (kolme siskosta) niin, että tuolit siirrettiin keittiössä sinne tänne. Tuolien välissä ja seassa hätäntyneet hiiret sitten pakenivat henkensä kaupalla saalistavaa kissaa. Esko Riihelä puheli taustalla liikenneasioita radiossa.

Lattiaharjoja ei myöskään käytetty pelkästään lattioiden harjaamiseen; niistä sai mainiot mailat, joilla jääkiekon pelaaminen olohuoneessa sujui varmasti paremmin kuin televisiossa Suomen maajoukkueen edesottamukset "Iszvestia"-turnauksessa. Kerrankin laitoimme tuolit pöydälle ja kiipesimme sinne istumaan katsoaksemme jääkiekkoa. Kannustimme hurjasti suomalaisia, mutta punakone voitti auttamattomasti.

Lapsuuden joulusiivouksen urakointi ei siis pelkästään ollut rasittavaa puurtamista ja jouluaatoksi kaikki kumminkin oli saatu valmiiksi. Oli ilo viettää joulua puhtaassa kodissa.

Joulunpyhät eivät olleet lapsuudestani pelkästään iloista perheen yhdessäolon aikaa. Isäni ajoittainen alkoholiongelma varjosti monia jouluja. Koitimme olla hissuksiin ja näitisti, ettei isä hermostuisi. Kun jouluaateria saatiin katetuksi, nousi isäkin kuitenkin sängystään – pöhnässä tosin – ja osallistui jouluevankeliumin lukemiseen ja yhteiseen ateriointiin. Joulupukin vierailtua isä useimmiten meni takaisin nukkumaan ja me lapset saimme silloin olla vapautuneemina. Omasta kokemuksestani tunnen surua niitä lapsia kohtaan, jotka tänäkin jouluna joutuvat asettelemaan sanojaan, tekemisiään ja askeleitaan niin, ettei juopotteleva aikuinen hermostu.

Pääsääntöisesti lapsuuden muistelemisen on ollut myönteisen antoisaa. Sinäkin voisit laittaa paperille ylös joitain muistojasi tai ainakin kaivaa niitä esiin sydämesi lokeroista. Muutama kymmenen vuotta taaksepäin elämäni oli erilaista kuin tänään. Läheiset ja varsinkin lapset kuuntelevat mielellään meidän vanhojen muisteloita. Kerropa tänä jouluna lahjana jokin muisto.

Hyvän julun toitus!
Outi-pappi

Täsä on meidän pappi. Kuva Timo Isotalo.

Lucia Minga. Kuva seurakunta.

LUCIA MINGA

Seurakuntamme on sopinut Kuurojen lähetys ry:n kanssa nelivuotisen stipendisopimuksen. Tuemme 360 euron suuruisella vuosistipendillä tansanianalaisen Lucia Mingan koulunkäyntiä. Lucia opiskelee Njomben kuurojen koulussa.

Lucia on jo 20-vuotias, mutta suorittaa vasta paikallista peruskoulua. Kuurojen lasten koulun pääseminen monissa Afrikan maissa on kiven takana. Usein vanhemmat piilottelevat ja hyljekäsitävät kuuroja tai jollain tavalla vammaisia lapsiaan. Siksi Luciakin on todennäköisesti päässyt kouluun vasta "vanhemmalla" iällä.

360 euron vuosimaksulla pystytään takaamaan Lucian koulunkäynti, joka sisältää opiskelumateriaalit, opetuksen, asumisen koulun asuntolassa, ruokailun sekä koulupuvun. Myös terveydenhoitopalveluita pystytään ko. rahalla antamaan.

Lucialta on tullut kirje, jossa hän kertoo itsestään. Hän on yhden vanhemman perheestä; lapsia on yhteensä kolme, joista Lucia on keskimäinen. Isosisko on jo naimisissa, mutta hän on työtön ja pikkuveli käy koulua.

Koulunkäynnistä Lucia pitää valtavasti ja hän on hyvin motivoitunut opiskeluissaan. Hän haluaa kunnan koulutuksen, jotta voi sitten työnsä myötä auttaa köyhää perhettään. Tällä hetkellä perheen onkin hankalaa selviytyä päivittäisistä elämiseen vaadittavista kustannuksista. Perhe on hyvin köyhä. Koulussa Lucia saa kuitenkin riittävästi ruokaa.

Kouluaineista Lucia pitää erityisesti historiasta, kemiasta ja swahilin kielen (Lucian äidinkieli) opiskelusta. Enemmän hän haluaisi vielä opiskella räätälin hommia sekä eläinten huolenpitoa. Liikunta on myös mieluista. Kirjeen mukana tuli pari piirrosta, jotka Lucia oli itse taitavasti piirtänyt.

Koulun käytyään Lucia haluaisikin suuntautua eläinten parissa tehtävään työhön.

Rukoillaan Lucian puolesta, jotta hänen ja hänen perheen elämässä asiat sujuisivat mukavasti.

Outi-pappi

Kohtaaminen

Isä,
lapsesi on tänään rauhaton.
Eteesi sellaisena käyn,
tiedän että sulle näyn.
Katso rauhatonta lastasi.

Luotas lähtee rauhan
saanut ihminen vapaana
iloiten ____.

Alli Koskiranta

VOIMAVARA

Viime syksyn piispantarkastuksessa jo todettiin, että Tarvasjoen seurakunnan vähävaraisuus on kääntynyt vapaaehtoisten toimimiseen työntekijöiden apuna. Ilman halukkaita toimijoita moni asia jäisi tekemättä, sillä työntekijöiden voimavarat on jo vedetty äärimmilleen. Koko Suomen kirkossakin keskustellaan vapaaehtoisten työpanoksen lisäämisestä, aktiivisesta osallistumisesta omia lahjoja hyödyntäen. Näin voi löytää uudella tavalla oman paikkansa seurakunnassa ja Jumalan valtakunnan työssä.

Tähän lehteen haastateltiin muutamia vapaaehtoisia. Osalla on useampiakin tehtäviä, mutta tässä haastattelussa he edustavat yhtä osa-aluetta.

1. Miksi haluat tehdä vapaaehtoistöitä?
2. Mitä saat siitä itsellesi?

Ritva Sipari

päiväkerhon kerhomamma

1. Tarvasjoen seurakunta on pieni yhteisö, joka on sydäntäni lähellä. Haluan auttaa.
2. Saan itselleni hyvän mielen. Työ on mukavaa, omien lastenlasten myötä on tottunut lasten touhuihin. Vuoro osuu kohdalle vain silloin tällöin. Se myös piristää päivää.

Heikki Mustamäki

yhteisvastuukerääjä

1. Se on oikein mukavaa mennä kylälle. Kun on jo useamman vuoden kerännyt, osaa vartoa juttuhetkiä taloissa ja hekin tuntuvat odottaneen käyntiäni. Se tuntuu kivalta.
2. Siitä tulee hyvä olo, kun on saanut auttaa. Kerääminen ei ole ollenkaan vastenmielistä.

Kyllikki Mäntynen

HVK:n väen kirkkokäyntien avustaja

1. Itsellä on nyt aikaa lähteä. Auttamisen ilo saa liikkeelle.
2. Olen tyytyväinen, jos autettavani on tyytyväinen, olen osannut olla hänen tukenaan. Meillä kahdella on hyvä mieli.

Matti Tapani

isonen rippikoululeireillä

1. Isonen homma pitää sisällään kaikkea sitä mistä itsekin pidän: esiintymistä, laulamista ja nuorten kanssa toimimista. Ei siinä hommassa ole mitään, mistä en pitäisi.
2. Saan hyvän mielen ja kokemusta erilaisten ihmisten kanssa toimimisesta.

Eeva Sisso

valokuvaaja uusien kirkkopostikorttien ja kirkkokalenterin takaa

1. Tuntuu kivalta ja hyvältä hyödyntää omaa harrastustani seurakunnan hyväksi. Seurakunta voi olla myös eräänlainen "harrastus".
2. Saan itselle iloa ja ehkä myös toisille ihmisille.

Kari Rekikoski

hautausmaan monityöläinen (kuusiaidat, hautakivet, lehdet ym.)

1. Minulla on vain aikaa.
2. Saan hyvän mielen, kun on saanut tehdä töitä.

Merja Isotalo

perhekerhon ruokavastaava n. kerran kuussa

1. Pääsen virkistäytymään, sillä srk:n keittiössä touhuaminen yhdessä toisten kanssa tuo vaihtelua normaaliin elämään.
2. Saan itselleni tyydytystä, kun voin tehdä jotain hyödyllistä ja olla avuksi ja hyödyksi.

Oletko miettinyt omia mahdolluuksiasi olla vapaaehtoisena seurakunnassa? Vaikka et palauttanutkaan kyselylomaketta keväällä, tartu työntekijöitä tai eri tiimien jäseniä hihasta ja tule rohkeasti mukaan löytämään oma paikkasi seurakunnassa. Palkkaa ei mitata rahassa, kuten vastauksista huomasit, vaan useimmiten auttaja onkin saajan paikalla.

Haastattelut kokosi Minna Mäkinen

VETÄÄ KAIKISTA... IKKUNOISTA

Ensi vuonna Tarvasjoen kirkko täyttää 235 vuotta. Jokainen kirkossa talvella tai varsinkin tuulisella ilmalla käynyt tietää, että tuuli menee kirkon läpi. Kynttilät palavat joskus todella vauhdikkaasti. Nyt haluamme kunnostaa ikkunat.

Tarvasjoen kirkko on rakennettu 1779 ja sen rakensi Mikael Hartlin-Piimänen. Kirkon ikkunoiden kunto on heikentynyt vuosi vuodelta. Niitä ei ole avattu pitkään aikaan, koska on vaarana lasiruutujen putoaminen. Lasiruudut ovat vanhoja, osa puhallettu, osa vedettyä lasia.

Kunnostusprojekti käynnistettiin viime talvena ottamalla yhteyttä kirkkohallituksen yliarkkitehti Antti Pihkalaan. Häneltä saatiin neuvoksi ottaa yhteyttä suositeltuun arkkitehtiin, joka laati ikkunoille korjausohjelman. Ennen korjausohjelman laatimista piti kuitenkin yksi huonokuntoinen ikkuna kunnostaa, jotta saadaan lisää tietoa ikkunapuitteiden todellisesta kunnosta ja sitä kautta voidaan tehdä myös kustannusarvio koko työstä. Kunnostettavaksi ikkunaksi valittiin huonokuntoinen miesten parven ikkuna.

Remontti ja restaurointi Teija Kuusisto Liedosta irrotti ikkunan ja kunnosti sen. Helat ja lasit irrotettiin, puupinta puhdistettiin vanhasta maalista ja tarkastettiin liitokset. Tippiänsä jouduttiin uusimaan sen heikon kunnan vuoksi. Sen jälkeen puupinnat maalattiin ja vanhat lasiruudut asennettiin paikoilleen. Puitteet olivat kärsineet pahasti sään vaikutuksesta, mutta lahovikoja ei ollut.

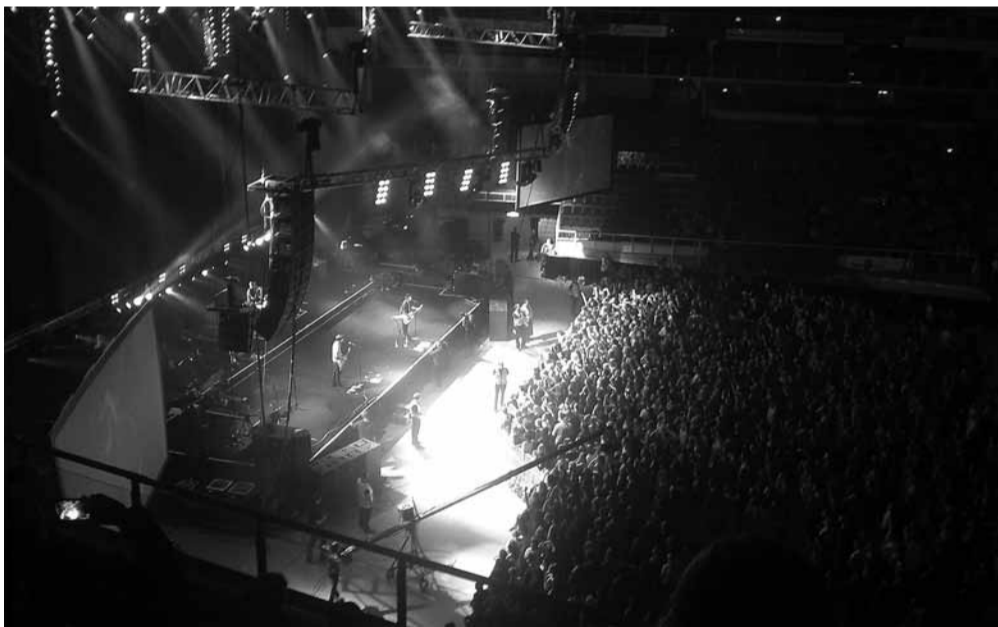
Tämän jälkeen laadittiin jo mainittu korjausohjelma ja kustannusarvio, jotka lähetettiin avustusanomuksen liitteenä tuomiokapituliin

Tarvasjoen kirkon ikkuna.
Kuva seurakunta.

kesäkuussa. Tuomiokapituli puolsi hakemusta ja lähetti sen kirkkohallitukseen, josta saatiin lokakuussa myönteinen päätös. Avustusta myönnettiin 42.000 euroa, projektin kustannusarvion ollessa 77.000 euroa. Myönteisen päätöksen jälkeen kirkkoneuvosto päätti, että Tarvasjoen seurakunta aloittaa korjausprojektin ensi vuonna. Kunnostuksella toivotaan myös säästöjä lämmityskustannuksiin.

Kirsi Mielonen,
talouspäällikkö

Nuoret Maata Näkyvissä-päivillä. Kuva Mari Vikman.

TARVASJOEN ISOSET HK-AREENALLA

Euroopan suurin kristillinen nuorisotapahtuma kokosi Tarvasjoen seurakunnan kahdeksan isosta ja n. 10.000 muuta kuulijaa Maata Näkyvissä -päiville HK-areenalle marraskuun puolivälissä. Matka tehtiin linja-autolla marxilalaisten isosten, rippikoululaisten ja Kaarinan-diakonin kera. Matkassa oli mukana myös muutama vapaaehtoinen aikuinen ja pari 10-vuotiaista poikaa. Tällä joukolla osallistuimme festareiden pääkonserttiin lauantai-illalla.

Edellisestä festareissustani oli kulunut n.20 vuotta ja suoraan sanoen varauduin jonkinasteiseen pitkästyseen yli kolmen tunnin konsertin aikana. Toisin kävi. Esiintyjät Tera, Immanuel ja kanadalainen Hawk yllättivät. Musiikki oli todella hyvää. Rap ja gospelrock sekä parkour-

esitykset tekivät illasta oikein onnistuneen. Muutkin matkalaiset tuntuivat olevan samaa mieltä. Yläkatsomosta näkyi hyvin permannonle kokoontunut tuhansien nuorten joukko. Taputukset, huudot ja kännykän lampujen valot kertoivat nuorten olevan täysillä mukana esityksissä.

Laulujen sanat kertoivat Jeesuksesta ja Jumalasta. Esiintyjien ja juontajien puheenvuoroissa kuulin omakohtaisia kertomuksia Jeesuksen huolenpidosta ja johdatuksesta. Ei jäänyt epäselväksi, että kyseessä oli kristillinen iltakonsertti. Eiköhän mennä ensi vuonna uudestaan! Silloin tapahtuma järjestetään jo 30. kerran.

Taru Sahla

HYVINVOINTIKESKUKSEN VÄKEÄ KIRKKOON SAATTAMASSA

Viime kesäkuusta alkaen joka kuukauden ensimmäisenä sunnuntaina me vapaaehtoiset olemme saattaneet Hyvinvointikeskuksen asukkaita kotikirkkoon. Henkilökunta toivoi tällaista palvelua ja niinpä sitten pantiin toimeksi kahdeksan kuukauden kokeilu. Tammikuussa kokoonnumme miettimään, kannattaako tätä toimintaa jatkaa. Uskoisin sen jatkuvan, sillä käytäntöön on oltu tyytyväisiä. Meitä vapaaehtoisia on tässä tehtävässä vajaa parikymmentä henkeä. Kukin on mukana vuorollaan.

Useimmat Hyvinvointikeskuksen asukkaat eivät jaksaa lähteä kirkkoon, vaikka olisi henkilökohtainen saattajakin. Ne, jotka jaksavat, ovat silminnähden kiitollisia tästä mahdollisuudesta. Mukana on ollut neljästä seitsemään HVK:n asukasta. Jokaiselle järjestetään aina kirkkokaveri.

Istuin Tarvasjoen kirkossa kehitysvammaisen vieressä, hänen kirkkokaverinaan. Tiesin, ettei hän osaa lukea, mutta huomasin, että hänkin mielellään seuraa virsikirjaa. Se, miten tämä kirkkokaverini eläytyi koko jumalanpalveluk-

seen, teki minuun syvän vaikutuksen. Olin vakuuttunut, että osallistuminen tutun kotikirkon jumalanpalvelukseen oli hänelle tärkeä, pyhä kokemus. HVK:ssa voi kyllä kuunnella jumalanpalvelukset omasta kirkosta, mutta läsnäolo kirkossa on ihan eri juttu.

Kirkkoon lähti myös muistisairas Hyvinvointikeskuksen asukas. Joku saattaa ajatella, että eihän muistisairas hetken päästä muistakaan, että on käynyt kirkossa. Muistaa tai ei, osallisuuden kokemus on ilmeisesti hänelle iso ilo. On urut, virret, kynttilät, alttari ja ehtoollinen. Erityisesti kirkossa hyvä Jumala kohtaa ihmisen. Kirkossa me kaikki saamme olla Jumalan palveltavina. Niinkin voi olla, että ”tavallisen” kirkossakävijän on hyvä huomata se, että meitä on monenlaisia.

Hyvinvointikeskuksen henkilöstö on ollut kiitollinen meille vapaaehtoisille tästä palvelusta. Yhteistyö sujuu. Olen kokenut suurta iloa siitä, että voin saattaa kirkkoon heitä, jotka eivät sinne muuten pääsisi.

Hanna Isotalo

JOULU TARVASJOEN SEURAKUNNASSA

SU 22.12. klo 10 Messu 4. adventisunnuntaina;

Markku Niemelä ja Minna Mäkinen, kirkkokahvit

SU 22.12. klo 18 Muistojen joulukonsertti kirkossa,

Nicholas Söderlund, Elina ja Kari Vuola

TI 24.12. klo 15 jouluaaton hartaus; Outi Niiniaho ja Sanna Loikas

TI 24.12. klo 22 jouluyön messu; Outi Niiniaho ja Minna Mäkinen

KE 25.12. klo 8 jouluaamun sanajumalanpalvelus; Outi Niiniaho ja Nicholas Söderlund

TO 26.12. klo 19 tapaninpäivän musiikillinen iltakirkko; Outi Niiniaho ja Minna Mäkinen

SU 29.12. klo 10 messu (pyhä perhe); Jouko Kyyrö ja Nicholas Söderlund

KE 1.1. klo 10 uudenvuodenpäivän messu; Outi Niiniaho ja Minna Mäkinen

SU 5.1. klo 10 messu; Outi Niiniaho ja Marjut Jaakola

MA 6.1. klo 10 loppiaisena messu; Outi Niiniaho ja Minnan Mäkinen, kauneimmat joululaulut vielä kerran srk-talolla

TURKU-REISSU

Liikenteen aamuruuhka, 1,5 miljoonan euron budjettivaje, aggressiivinen leiriläinen, erityisten uintihetki meren rannalla, sielunhoitotilanne ilman yhteistä kieltä, kuolinviestin yöpölystä. Reilu kaksi vuotta seurakuntayhtymän diakoniakeskuksessa sisälsi haastavia tilanteita. Sain ottaa koko ammattiosaamiseni käyttöön. Aikaisempi työkokemus oli hyödyksi, eikä vähiten työvuodet Tarvasjoella. Kuluvan vuoden alussa nimittäin seurakuntayhtymän budjetti aukaistiin yllättävän suuren verotulovajeen vuoksi ja käskettiin säästää 10%. Täällä on jo pitkään eletty tarkasti tulojen mukaan ja vain olennaiseen rahaa käyttäen. Siksi yllättävät säästövaatimukset eivät hätkäyttäneet.

Työskentelin Mikaelin kirkon kupeessa diakoniakeskuksessa, jossa on yli kaksikymmentä työntekijää. Jokainen työntekijä on erikoistunut diakonian johonkin osa-alueeseen. Oma työntekijä löytyy niin veteraaneille, vanhuksille, yksineläville, asunnottomille, venäjänkielisille maahanmuuttajille, vammaisille jne. Minun vastuualueenani oli kehitysvammaistyö Turun ja Kaarinan kaupungeissa. Työ piti sisällään kotikäyntejä, vastaanottoja ja hartauksia toimintakeskuksissa ja kouluissa, vertaisryhmiä ja paljon

leirejä eri-ikäisille, erityisesti rippikoululaisille.

Kaupungin hulinaan ja ruuhkiin tottui, melkein. Leirien johtajana vastuu oli suuri, mutta tukea tehtävään löytyi. Muut leirinvetäjät sekä leiriavustajat, joita saattoi olla mukana jopa yhtä paljon kuin itse leiriläisiä, jakoivat vastuun. Iloitsin myös työyhteisöstä. Kaikissa kolmessa seurakunnassa, joissa olen tähän mennessä työskennellyt, olen ollut ainoa diakoniatyöntekijä ja nyt ympärilläni oli paljon kollegoja. Apua sain tarvittaessa ja yhteisiä työtehtäviä oli paljon.

Palasin elokuussa omaan virkaani. Olen kiitollinen mahdollisuudestani virkavapauteen ja sen myötä saamiini kokemuksiin. Turussa oli hyvä olla ja Tarvasjoelle oli hyvä palata. Vastassa oli tuttu työ ja kulmakunnat, sekä ihmiset, jotka tänä aikana olivat usein mielessäni. Oli kiva taas tavata. ”Kiva kun tulit takaisin” - ja ”sinua on ollut ikävä” - huudahdukset lämmittävät vieläkin. Samoin! Syyskuussa jo tuntui, etten olisi poissa ollutkaan. Kun katsoo jotain asiaa välillä kauempaa, näkee selvemmin. Koen, että tämä Turku-reissu kokemuksineen, antoi paljon uusia eväitä työhöni Tarvasjoella. Jatketaanhan tästä yhdessä!

Taru Sahla

KUNINKAAT JA KULKURIT HÄMEEN HÄRKÄTIELLÄ

Tarvas-lehdessä on useasti kirjoitettu kuntamme läpi kulkevista teistä, niiden historiasta ja myös teiden varrella olevan asutuksen historiasta. Jo moneen kertaan on erityisesti keskipitäjän historiaa kuvannut kirjoituksissaan Eino Johannes Samsten, joka tässäkin numerossa kertoo laajasti Euran kylän asutuksen historian Liedonperän ja Killalan rajoilta Marttilaan asti. Hän on myös kirjoituksin ja vanhoin kartoin kuvannut, kuinka Härkätie on Euralla kulkenut kahta eri linjaa, näin vielä 100 vuotta sitten.

Tärkein ja vanhin pitäjämme teistä on Hämeen Härkätie. Vaikka ei mitään kirjallisia dokumentteja Härkätien iästä olekaan olemassa, ovat tutkijat varmoja, että jo ennen sisämaan asutuksen alkamista on ollut jonkinlainen tieyhteys läpi eräalueiden Turusta Tammelan kautta Hämeeseen, siis yli 700 vuotta. Arkeologiset löydöt viittaisivat jopa siihen, että jo viikinkiaikana olisi kuljettu tätä tielinjaa Venäjälle asti eli n. 1000 vuotta sitten.

Alun alkaen Härkätiekin oli vain läpi metsien jokivartta kiemurteleva polku, jota kuljettiin lumettomaan aikaan kävellen tai ratsastaen. Talvella kulku oli helpompaa, kun hevosten perään tulivat reet, joissa jo voitiin kuljettaa suurempia kuormia. Oletettava on, että kesäisin tie tuli kärkeiksi yli 400 vuotta sitten. Silloin jo valtatieveveysvaatimukseksi tuli 10 kyynerää eli n. 6 metriä. Teiden rakennus- ja kunnossapitovelvollisuus oli vuosisatoja paikkakunnan raskaimpia yhteisiä rasitteita maamme itsenäistymiseen asti.

Sillat

Suurimpia liikenteen esteitä olivat joet ja ojanotkot, joihin oli rakennettava portaaita tai sillat. Niiden kestävyys pahimpia uhkia olivat keväiset tulvat jäidenlähdon aikaan. Liedossa Härkätiellä oli kaksi suurempaa siltaa Savijoen ylittävät Lietniemen ja Suomen sillat. Tarvasjoella tärkeimmät olivat jyrkkärinteinen Rasunojan ylittävä silta ja Tarvasjoen ylittävät sillat. Näiden ohella Tarvasjoelta Paimioon haarautuvan tien Juvankosken ylittävä silta oli hyvin tärkeä.

Isorasu oli ahteineen jo ennen autojen tuloa pelätty silta. Se määritteli sen kuorman painorajan, jonka hevonen pystyi viemään Turkuun asti. Sanottiin: ”Minkä Rasusta ylös sen Satiainmäestä alas.” Tarvasjoen historia kertoo: ”Paljon huolta tuotti aika ajoin ns. Isorasun sillan kunnossapito. Niinpä vuonna 1743 kaikki Marttilan pitäjän talolliset määrättiin pikaisesti laittamaan kuntoon sillan luona olleet Mäentaan ja Tuorilan kylien tieosuudet, jotka saman vuoden keväällä sattunut maanvieremä oli pahasti rikkonut. Vanhan tavan mukaan lietolaisille kuului itse sillan rakentaminen ja marttilalaisille sillantekoaiteiden paikalleajo ja molempien ahteiden kunnossapito. Syysuudesta 1794 marttilalaiset ja lietolaiset rakensivat yhteisesti paikalle kivisillan ja uudet entistä ehommat ahteet.” Ensimmäisten linja-autojen tullessa liikenteeseen Isorasussa punnittiin niiden suorituskyky ja sama toistui vielä sota-vuosien puukaasuajana.

Juvan kosken yli oli rakennettu silta jo 1500-lu-

vulla, sillä historia kertoo vuonna 1625 uudelleen rakennetusta Juvan sillasta. Tämä silta meni kuitenkin pian taas huonoon kuntoon, niin että vuonna 1653-54 rakennettiin paikalle kokonaan uusi silta. Varmaan tästäkin eteenpäin silta uusittiin muutaman kymmenen vuoden välein, sillä ainakin Isonvihan jälkeen 1725 ja vuonna 1856 on rakennettu Juvankosken yli uudet sillat. Nykyinen silta tulee 100 -vuotiaaksi ensi vuonna.

Erittäin mielenkiintoiset ovat Härkätien Tarvasjoen yli rakennetut sillat. Vuosisatoja vanha täytyy olla se Härkätien linjaus, joka kulki Euran kylän lävitse. Alun perin se tie on kulkenut Knaapilta alas Tarvasjoen töyrästä joen mutkassa olevaan kahluupaikkaan ja vastaista myötälettä kylään. Myöhemmin tie poikkesi Turusta tultaessa nykyiseltä tieltä kunnantalon kohdalta alas Tarvasjoen rantaan ja ylitettyään joen Knaapinkosken niskalta jatkui Euran kylänmäelle. Sieltä se jatkui Euran kujan Moisiolle ja siitä nykyiselle uralle. Vanha valokuva todistaa, että tätä tietä kuljettiin vielä 100 vuotta sitten joen ylittävältä ”Euran portaalta”. Kuvasta näkyy, että se on otettu nykyisen seurakuntatalon valmistumisen jälkeen (1911). Tiestä alaspäin oikealla on se amfiteatteria muistuttava joen töyräs, jossa pidettiin suuret Nuorisoseurapiirin laulujuhlat vuonna 1921. Jo sitä ennen oli purettu Knaapinkosken tai Kaljukosken kuten myös koskea nimitetään, saha ja kosken ylittävä porras. Näin vuosisatainen Härkätien yhteys Euran kylän kautta katkesi. Tämä tielinja oli ollut myös suoriin tieyhteys Euran kylän kautta myllytielle

ja yli Paimionjoen Rojolankoskeen rakennetulle portaalle Tyllilään ja Alikulmalle. Tämän portaan ja tieyhteyden katkaisi lopullisesti vasta vuoden 1966 vappuna sillan vienyt raju kevättulva.

Ei ole tiedossa koska toinen, tämä nykyinen, yli Papinkosken ja ohi Euran kylän kulkeva tieyhteys on rakennettu. Ainakin se on ollut jo olemassa silloin, kun isojako Tarvasjoella alkoi 1779. Vuosi on sama kuin Tarvasjoen nykyisen kirkon rakennusvuosi. Seurakunta oli rakentanut omalle papilleen pappilan vuonna 1771 maantien varteen Eurankylän yhteismaalle. Tontti oli Hämeen Härkätien ja Vanhantien eli nykyisen Kyröntien risteyksessä, tien eteläpuolella Kirkonkylän ja Euran rajaan ja Härkätiehen jääneessä kolmiossa.

On oletettavaa, että Euran kylän ylin koski Tarvasjoessa sai vasta tässä vaiheessa Papinkosken nimen, vaikka kirkollinen toiminta oli jo vuosisatoja vaikuttanut Tarvasjoella. Joen ylitys on Papinkoskessa aina vaatinut sillan. Merkintöjä sillan rakentamisesta ei kuitenkaan ole kuin vuodelta 1756 ja 1854. Nykyinen silta on rakennettu vuonna 1906.

Härkätien matkaajia

Nimismies Edwald Sjöman kirjoittaa Turku-Toijala rautatien valmistumisen yhteydessä tulleista muutoksista: ”Muinoin matkustettiin kulkevaa maantietä niin vilkkaasti, ettei juuri hetkeäkään kulunut, jollei olisi nähnyt raskaita kuormia pitkällä matkoilla sillä kuljetettavan. Nyt olemme joutuneet kuin erämaahan. ... Tosin vieläkin ajoit-

TORPPIA JA TARINOITA EURAN KYLÄLTÄ

Kun Viipurin ja Savonlinnan läänien maaherra Carl von Falkenberg neuvotteli ruotuväkilaitoksesta kaikkien Suomen läänien talonpoikien kanssa, sopimus oli valmis Turun ja Porin läänien osalta vuoteen 1696 mennessä. Alueen talot jaettiin 2 - 4 talon muodostamiin ruotuihin. Jokainen talo joutui pestaamaan ja palkkaamaan sotilaan varusteineen ja aseineen. Euran kylämäki, jossa noihin aikoihin oli 4 taloa, muodosti luontevasti yhden ruodon. Värvätty sotilas sai aluksi numeron ja uuden nimen, useimmiten hyvin lyhyen ja tietyksi ruotsinkielisen. Talo järjesti palvelusajaksi sotilaille torpan, ulkorakennukset, heinäniittyä ja palan viljelymaata. Ruotusotamiehen perhe sai elantonsa tämän torpan maasta ja kotieläimistä. Yksi tällainen sotilaan torppa oli aivan Euran kylän keskeisimmällä paikalla eli nykyisen Vanhantalon pihapiirissä. Kun sotilas kaatui, seuraaja peri usein hänen sukunimensä ja numeronsa, ja kun sotilas kaatui tai haavoittui tai tuli eläkeikänsä, oli torppa luovutettava uuden sotilaan ja hänen perheensä käyttöön.

Varsinainen torpparien aika alkoi jo 1600-luvulla, jolloin aateliskartanot saivat oikeuden perustaa mailleen torppia helpottamaan kartanoiden työvoimapulaa. Työvoima saatiin pysymään paremmin paikoillaan. Vuodesta 1740 lähtien myös talonpojat saivat ottaa perintötiloilleen torppareita. Tarvasjoen alueen ensimmäinen torppa on Kolin torppa, perustettu vuonna 1666. Torpassa asusti vahti perheineen. Tehtävänä oli vartioida Kaarinan Vähä-Heikkilän kuninkaankartanon heinäniittyjä.

Tässä tarinassa esittelen asukkaineen esille saamani Euran kylän alueen maapaikat ja pienasutuksen, jotka ovat vuosisatojen aikana syntyneet alkuperäisten suurtilojen maille. Rajan nykyaikaan vedän suunnilleen 1930-luvulle. Siis en paljoakaan sotien jälkeen syntyneitä asutusta ota mukaan. Käytän erikokoisista asunnoista nimityksiä torppa, mökki, tupa ja tölli jotka minunkin lapsuudessani olivat jokapäiväistä puhekieltä. Varsinaisia taksvärkillä maksettua vuokratiloja eli torppia ovat alkuaan olleet esimerkiksi Virola, Jokela ja Niemelä Nokan maalla, sekä Kaunisto ja Keski kylä Sepän mailla.

Pikku-Euran torpat

Vaikka tarinani kertoo Euran kylän torpista,

aloitan Kirkonkylän puolelta, permimäisestä paikasta aivan Liedonperän rajan ja Uudentalon sekä Vähäntalon rajan muodostamasta kolmiosta. Tähän rakentui Kirkonkylän Uudentalon Lylynmäen torppa, joka oli ehkä alkuaan sotilastorppa. Itsenäisenä torpparina Lylynmäessä toimi Gustaf Henrikinpoika, s. 1804 Juva Hovin torppa, ja vaimo Lisa Johantytär, s. 1803 Euran kylä. Vuonna 1859 tai 1860 torppari luopui ja Lylynmäkeä tuli asumaan syyntinkimies, silloisen Uudentalon isännän veli Juho Heikinpoika, s. 1808, ja hänen vaimonsa sotilaan tytär Maria Annantytär Fogel, s. 1812. Vuonna 1850 heille syntyi poika Kaarle Johan, joka opiskeli räätäliksi. Valmistuttuaan ammattiinsa ja avioituttuaan hän otti sukunimekseen Wahlsten ja toimi pitäjän räätälinä. He muuttivat asumaan aivan kirkon takana Uudentalon maalla olevaan Tuomisto nimiseen, entiseen kanttorin (Widgren) virka-asuntoon. Kyseisen paikan me muistammekin automontööri Eino Hellströmin perheen kotina.

Lylynmäkeen oli syntynyt myös tytär Serafia Juhontytär, s. 1848. Hän avioitui August Heikinpoika Mäkilän kanssa, s. 1847 Marttila Laurila. Heidän kanssaan maan silloinen omistaja Juho Heikki Juhonpoika Uusitalo teki maaliskuun 22. päivänä 1877 uuden sopimuksen torpan pidosta. Siinä Lylynmäen nimi jäi unholaan ja tilalle tuli Mäkilän torppa. Lapsia perheeseen syntyi kahdeksan. Vanhin poika Heikki August Aukustinpoika, s. 1873, otti sukunimekseen Rauhala. Yhdessä vaimonsa Bertta Marian, s. 1881, kanssa hän siirtyi viljelemään Rauhala nimistä lohkotilaa Euran kylän puolella. Heille syntyi kolme poikaa, joista Antti kaatui talvisodassa ja Alekski jatkosodassa. Arvo jäi jatkamaan kotitilaansa Rauhala. Kaarle Vilhelm Aukustinpoika Mäkilä, s. 1880, ja vaimo Alma Oliivia, s. 1889, alkoivat viljellä Lintulan lohkotilaa Euran kylän puolella. Juho Oskari Aukustinpoika Mäkilän, s. 1882, ja hänen vaimonsa Edla Juhontyttären, s. 1890, asuinpaikaksi tuli palstatila Euran Nurmela. Heidän poikansa Ilmari s. 1918 kaatui myös talvisodassa. Toinen poika Mauno, s. 1923, tuli minullekin hyvin tutuksi, sillä hän kävi usein pyörällä Euran kylämäellä Uudentalon poikien luona. Minä tietysti tunsin vain Nurmelan Maunun, enkä tiennyt silloin Mäkilästä yhtään mitään. Näin voisi sanoa, että Mäkilän

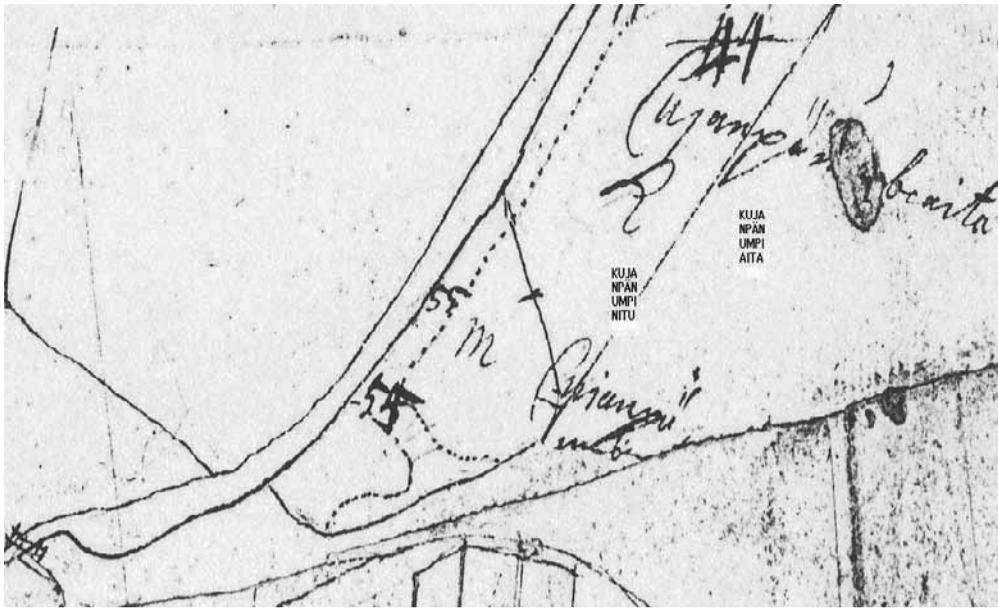
torpan pojat aloittivat Pikku-Euran asuttamisen. Viimeisin Mäkilän torpan lapsista oli Elsa Serafia, s. 1890. Elsa jäi vanhempiensa kuoltua yksinään viljelemään Mäkilän torppaa. Torpan pito ei ollut yksinäiselle naiselle ihan helppo juttu, vaan kylähän naapurit ja sukulaiset varmaan kävivät auttamassa elonkorjuussa ja muissa kiireajan töissä. Hän on jäänyt minun lapsuudenmuistoihini, kun hän kävi Tuomisen myllyssä. Jo kaukaa kuului pyöräin kitiä ja lonksotus, kun Elsa oli tulossa hevoskärryineen. Laakeripusnat olivat aivan loppuun kuluneet, eivätkä olleet saaneet rasvausta ties koska. Olihan Elsan hevonenkin vähän sen näköinen, että olisi heiniä ja kuroja saanut olla pikkuisen enemmän. Pojankoltiaisina minä, Uudentalon Jaakko ja Uudentalon Tuomo kävimme kerran Elsan torpalla. Elsa ei ollut kotona, mutta Jaakko ja Tuomo tiesivät, että seinällä roikkuva jousipyssyn kaarta muistuttava katajakeppi oli alkeellisen lukon avain. Torpan sisältä muistan vain, että hyvin merkittävä oli.

Lohkotiloja, torppia ja mäkitupalaisien mökkejä syntyi kuin sieniä sateella. Euran kylän Kirsti/Vanhatalon, Päivärinnan sekä Kylä-Knaapin maat oli siltä osin melko nopeasti jaettu ja asutettu. Pikku tiloja ja asuinpaikkoja muodostui yli 30. Tässä mainitsen muutaman: Lintula, Rauhala, Vahaniitty, Hakala, Ojaranta, Ketola, Osuuskauppa ja Rauhaniemi/Rukoushuone on rekisteröity vuonna 1909, Kuivio/Lepistö 1910, Lähteenmäki 1913, Maljamäki 1912, ja viimeiset rekisteröinnit ovat kaksi- ja kolmekymmentäluvuilta, Hirsinummi 1924, Metsäranta 1925 ja Santala/Ilmari Rekikoski 1937. Huomattavasti ennen näitä aikoja on kyseisellä alueella, lähinnä kylän keskustassa, ollut sotilastorppia sekä käsityöläisille, eläkeläisille, vajavaisille ja sairaille tarkoitettuja torppia.

Minulla itselläni on muutamia muistoja Pikku-Euralta. Oli varmaan vuosi 1945, olin aloittanut koulun ja tutustunut siellä uuteen kavereiin Tarmo Laaksoseen. Yhtenä päivänä kävin Tarmon luona tutustumassa ja leikkimässä. Eino Laaksoseen perhe asui silloin Maljamäen tienhaarassa pienessä harmaassa Vantaan torpassa. Torpan nimi juontuu tietävästi siitä, kun sen tontti muistuttaa kartalla auran vannasta. Maljamäen tien tuntumassa asui myös kelloseppä Kalle Laaksonen. Hänen luonaan kävin viemässä isän ”taskunaurista” remonttiin.

Kalle Laaksonen oli nuorempana innokas valokuvaaja. Hänen ottamia kuvia Tarvasjoelta, tapahtumista, taloista, paikoista ja ihmisistä on varmasti enemmän kuin kellään muulla. Seuraava muisto liittyy siihen, kun meidän piti hommata ainoalle lehmällemme talviset heinät. Yhtenä vuonna isäni Artturi oli ostanut Lähteenmäen heinähuutokaupasta saran alan heinää. Paavo-isäntä oli kaatanut heinän sovittuna aikana ja ajanut sen haravakoneella karhelle. Me sitten koko perhe menimme laittamaan heiniä seipäille, mutta kesken kaiken tuli kova ukonilma ja sade. Me menimme seisomaan pellon yläpäähen heinäladon seinustalle. Siinä suojassa seisossamme iski salama pellon alapäässä Rasunojan varressa suureen koivuun hajottaen puun aivan silpuksi. Salamaniskun voima oli sellainen, että me kaikki seinustalla putosimme polvillemme, vaikka matkaa oli noin 250 metriä.

Lähteenmäen pihapiiristä on jäänyt muitakin mukavia muistoja. Elettiin olympiavuotta 1952, valtiovallalta oli käynyt kehoitus, että maaseudullakin kohennettaisiin rakennusten kuntoa ja maalattaisiin. Oletettiin ulkomaalaisten ajelevan ihailemassa kaunista maaseutua ja luontoa. Niinpä isäni rupesi urakoimaan rakennusten maalauksia. Saimme urakoita ihan mukavasti ja työtä riitti koko kesäksi. Kun maalasimme Lähteenmäen rakennuksia, isä oli jättänyt rannekellon pois kädästään, ettei se likaannu maaliin, ja laittanut sen pihalla sementtirenkaan päälle. Talon nuori-isäntä, neljävuotias Lauri oli löytänyt kellon ja tietenkin vienyt sen omaan talteensa. Illansuussa Artturi alkoi kaivata kelloaan. Kun sitä ei löytynyt, luultiin ensin että harakka, joka on kiiltävän perään, on sen vienyt pesäänsä, tai sitten se on ollut Lauri. Laurin leikeistä se löytyikin, poika toi itse kellon isälleni ja tokaisi: ”kyl sääki vaan saisit siit sit jo kuolla pois.” Sen verran poikaa harmitti kellon menetyks. Toinen tapaus oli seuraavanlainen. Minä maalailin rakennusten yläosat rappujen kanssa, ja usein lauleskelin siellä ylhäällä mukavia sota-ajan lauluja. Ei minulla ihan huonokaan laulunääni ollut siihen aikaan, näin kun itse saa kehua. Yhtenä päivänä korkealla navetan päädystä lauleskelin tuttua laulua: ”Maantietä pitkin troikka kiirehtää” jne. Naapurin heinäpellolla Vahaniityn fliikat Eeva ja Eila olivat laittamassa heiniä seipäille, ja kun kuulivat minun laulavan, lopettivat työntouhun ja

Kartassa vasemmalla Papin silta, sitten Kujanpään umpiniittu ja umpiaita. Einin vanhalta kartalta.

tain marssii pitkiä sotilasosastoja kuormastoineen ja ratsuosastoineen. Maamiehet kuljettavat tuotteitaan Turun toreille pitkiltäkin matkoilta päivittäin ja varsinkin markkinoiden aikaan on jatkuvaa liikennettä.” Teiden kunnosta hän kirjoittaa: ”Kuitenkin olivat tiet yleensä Suomessa vielä Kustaa II Adolfin aikana 1619 niin huonot, että kuningas sanoi niitä pikemmin jalkapoluiksi kuin yleisiksi teiksi. Ratsain sai täällä isommillakin teillä rehkää ja kansa teiden huonouden takia säästi matkansa talveksi.”

Ensi maaliskuussa tulee 400 vuotta siitä (25.3.1614), kun kuningas Kustaa II Adolf matkasi Härkätietä Hämeenlinnasta Turkuun

läpi Tarvasjoen. Jo sitä ennen oli hänen isoisänsä kuningas Kustaa Vaasa vierailut kahtena päivänä Tarvasjoella kesällä 1558 ja yöpynyt Juvan kartanossa. On oletettavaa, että Kustaa Vaasa saapui Juvalle vielä ratsain, mutta Kustaa II Adolf matkasi reellä. Myöhemmin kuninkaaksi tulleista Kustaa Vaasan pojista Juhana herttua matkusti Tarvasjoen halki reessä 29.1.1559 ja Kaarle herttua osallistui Marttilan taisteluun 29.8.1599.

Seuraava kuningas matkasi Härkätietä vasta 10.7.1752. Hän oli tulevan kuninkaan Kustaa III isä ja Venäjän keisarinna Katariina II Suuren eno Aadolf Fredrik. Hänet otettiin hyvin juhlaallisesti vastaan pitäjän rajalla pidetyin puhe ja

kunniaportein sekä joka kylän rajalle ja silloille pystytetyin kuusin. Näin myös tehtiin Tarvasjoella. Kuningas söi seurueineen aterian teltassa Prunkilassa. Kuningas Kustaa III matkasi Härkätietä peräti neljä kertaa (11.6.1783, 24.6.1785, 22.6.1787 ja 26.8.1790).

Kustaa III viimeisen matkan Tarvasjoen lävitse on katsottu tapahtuneen hyvin tärkeänä aikana. Kustaan sodan merkittävään voittoon päättynyt Ruotsinsalmen meritaistelu 9.7.1790 oli avannut tien rauhanneuvotteluille. Sen taitavasti neuvotellen Kustaa Mauri Armfelt oli saanut solmittua rauhan Venäjän kanssa Värälässä 14.8.1790. Näistä tapahtumista kuningas ja Armfelt olivat palaamassa Härkätietä Turkuun ja sieltä Tukholmaan. Ehkä Tarvasjoen läpi kuljettaessa Armfelt kertoili kuninkaalle lapsuuden muistojaan Juvalta, olihan hän vasta 20 vuotta sitten poistunut täältä.

Ruotsin vallan viimeisenä kuninkaana Kustaa III poika Kustaa IV Aadolf ohitti Tarvasjoen 16.6.1802 Suomen matkallaan.

Venäjän tsaari ja Suomen suuriruhtinas Aleksanteri I kulki Tarvasjoen halki Härkätietä kaksi kertaa 3.4.1809 ja 9.9.1819. Aulis Oja epäili Tarvasjoen historiassa (s.275) sitä perimätietoa tuulesta temmatuksi, että keisari olisi kummallakaan matkalla edes poikennut Euran pappilaan, kuten tieto kertoi. Kuitenkin jo S.G. Elmgren historiassaan 1857 kirjoitti: ”Muiston liittää perimätieto saarnaajan asuntoon Sillanpäähän Euralla, jonne poikkesi nimittäin keisari Aleksanteri I matkallaan halki Suomen ja antoi valmistaa itselleen yksinkertaisen aterian vaatimattomassa pappilassa jättäen pois lähtiessään emännälle 300 ruplaa hyvitykseksi vaivannäköstä. Puustellissa asui tuolloin saarnaaja Johan

Ulrik Brungström.” Saman kertoo Edvard Sjöman kertomuksessaan Marttilan piirikunnasta 1900 (s. 65).

Täytyy ihmetellä miksi tuo tieto ei pitäisi paikkaansa, koska Elmgrenin kirjoittaessa historiaansa eli vielä monia tapauksen silminnäkijöitä. Eräs kertoja voisi myös olla tuolloin Euran saarnaajana 1811-1831 palvelleen J. U. Brungströmin tytär Sofia Antoinetta Brungström, jonka Adolf Lindman kertoo päiväkirjassaan 8.5.1855 lähteneen Tarvasjoelta maitse matkalle Venäjän ääri laidalle Kamtshaktaan. Hänen pitkän ja vaarallisen matkansa tarkoituksesta ei ole tietoa. Sofia Brungström oli syntynyt täällä silloisella Euralla 1825 ja kuoli matkalta palatuaan myös täällä 1898.

Nykyajan ihminen vanhaa Hämeen Härkätietä kiireellä kulkiessaan tulee harvoin miettineeksi miten monta kulkijaa on tällä tiellä matkannut. Ken lie ollut se matkaaja, joka ensi kerran Tien-suusta uskalsi lähteä läpi eräalueiden eläinten polkuja Hämeen hämäläisten maalle tai aina Venäjälle asti. Monta on kulkijoista ollut sotilasta, monta rauhan ja uskon sanan viejää. On ollut metsästäjiä, kauppiaita, turkisten ja maataloustuotteiden ostajia, markkinoille ja toreille matkaajia. Savosta asti on kuljetettu viljaa Juvan myllyissä jauhattavaksi. Lautoja Tukholman linnan rakentamiseen kuljetettiin jo 1500-luvulla. Monta on ollut kulkijaa jalan, hiihtäen tai kelkkaa potkien. On kuljettu hevosen vetämin kärryin, reellä tai loisto vaunuillakin. Lyhyemmän aikaa on kuljettu polkupyörillä, moottoripyörillä tai autoilla. Tiellä on kuskattu niin vankeja, vainajia kuin kuninkaitakin. Tuhansia tarinoita voisi Härkätie kertoa.

nojaten heinähangon varteen jäivät kuuntelemaan. Minä näin silmäkulmasta, mitä naapurin pellolla tapahtui, mutta en antanut sen häiritä esitystäni vaan kaiketi petrasinkin ääntä. Nyt 61 vuotta myöhemmin, kun soitin Eevalle, hän muisti asian kuin eilisen päivän.

Muista Pikku-Euran taloista tai torpista minulla ei ole sen kummempin muistoja. Mutta lähempänä pitäjän keskustaa oli Liedonperän tien varressa Hirsinummen paja. Kun aloittelin renkipoikana Euran Sepällä, kävin parikin kertaa Hirsinummen pajalla, näet kun hevosen piti saada uudet kengät. Varmaan ensi kerralla pajassa käydessäni seisoi pihalla vanha kuorma-auto. Nähtävästi se oli Turkulaisen Arvi-Ahti rakennusliikkeen auto. Niihin aikoihin Reino Hirsinummi työskenteli tuon firman seppämestarina. Harri Hirsinummi, sepän poika, tuli kertomaan minulle kuinka hän osaa ajaa tuota autoa. Harri oli silloin hyvinkin alle kouluiän. Minä en oikein uskonut, mutta poikapa hypäsi autoon sisälle ja tiesi virta-avaimen sekä lattiassa olevan starttipolkimen. Auto lähti liikkeelle ja törmäsi muutaman metrin kuljettuaan ulkorakennuksen seinään. Seurauksista en muista, miten auton kävi, tuskinpa juuri kuinka, tai miten kävi pojan, kun isä Reino tuli pajasta ulos. Soitinpa asiasta Harrille. Päädyimme siihen, että ”ojennusta” varmaan tuli sen aikakauden mukaan. Itse tapausta Harri ei tarkalleen muistanut, mutta on siitä myöhemmin kuullut. Vastakkaisella puolella tietä oli Santalan torppa, jossa asui Rekikosken perhe. Vaikka perheessä oli lapsia vähän enemmänkin, en tutustunut paremmin muihin kuin Ilkkaan. Tästä pienen matkaa kirkolle päin on Liedonperäntien ja kylien rajan leikkauskohta. Kirkonkylän puolelle jää Hakalan torppa, jossa asui Varjosen perhe. Heiltä muistan Jaakko-pojan. Siinä mökissä asui myöhemmin pari vuotta Matti Laaksonen eli Vanhantalon Matti. Aivan naapurissa kauempana tiestä on Euran kylän puolella Vainion torppa. Sen asukkaista muistamme Hannes Salosen. Hän toimi vuosia Tarvasjoen Osuuskaupan, Lentosen ja Kännön autonkuljettajana ennen kuin muutti Turkuun.

Mainitsemani Hakala Kirkonkylän puolella oli alkujaan sotilastorppa, mutta kerronpa vähän lisää. Ensimmäinen varsinainen torppari oli itsellinen Johan Tuomaanpoika, s. 1782 Marttilan Rekoinen. Vaimo oli Anna Antintytär, s. 1781 Kotamäki Warhala. Heille syntyi kolme lasta, ja vuosien 1835-36 aikana perhe muutti Paimioon. Seuraava Hakalan torppari oli Simon Martinpoika, s.

Talvipäivä Hirsinummen pajalla viime vuosisadan alussa.

1809 Euran Kylä-Knaapin Hakalan (sitemmin Vaajasto) torpassa. Vaimona oli Vappu Johantytär, s. 1804 Karinainen. Heille syntyi vuonna 1838 tytär Anna Liisa. Hänelle taas syntyi tyttö Sofia Annantytär vuonna 1862. Sofia avioitui itsellisen puuseppä Heikki Kustaanpoika Laaksosen kanssa vuonna 1887. Tästä avioliitosta syntyivät hyvinkin tutuiksi tulleet kolme Laaksosen veljestä, polkupyörämeikkaanikko Jussi, puuseppä August ja kelloseppä Kalle Laaksonen. Laaksosen perhe asusti Knaapin Hakalan torpassa, kunnes lähellä oleva Ketolan torppa vapautui myyntiin pienen tontin kanssa. Ketolan torpan silloinen omistaja Frans Uusitalo, myöhemmin Sarparanta, näet halusi päästä asumaan lähemmäs Hämeentietä ja niinpä hänen omalle maalleen rakentui uusi asunto Sarparanta paikkaan, jossa se tänäkin päivänä on. Ketolan torpassa Laaksosen pojat varttuivat miehen ikään. August jäi asumaan torppaan ja jatkamaan isän opettamaa puuseppä ammattia. Jussi sai pienen osan tontista ja rakensi siihen asuntonsa sekä polkupyöräverstaan. Kallesta kerroin jo edellä.

Rasulta Tarvasjokeen

Ensimmäiset Euran kylän sotilastorpat ovat mitä ilmeisimmän syntyneet aivan 1700-luvun alkupuoliskolla. Nykyisen Vanhantalon navetan takana oli sotilas Saulin torppa nimetty rakennus sekä tarvittavat ulkorakennukset. Tieto torpan paikasta löytyy kartasta kirjoituksessani Historiallinen Hämeen Härkätie. Jacop Saulin oli syntynyt 1720. Eläkkeelle jäätyään hän asusteli kylän eri talojen tiloissa ja torpissa, kuten muutkin eläkesotilaat. Hän oli varmaan sellainen ”ruotu-ukko”, joista muistan lapsuudessani puhutun. Sotilas Saulin sokeutui elämänsä loppupuolella, mutta eli hyvin

pitkään, kuolinvuonna 1810 tuli täyteen 90 vuotta. Se oli erittäin kunnioitettava ikä tuohon aikaan.

Vanhantalon torpista jatkaakseni siirrymme Kuivion notkon tuntumaan lähemmäs Killalan kylän rajaa. Tämä alue on hyvin vanhoissa kartoissa merkitty monien eri talojen tai sotilastorppien käyttöoikeutetuiksi heinäniityiksi, kuten olivat myös Rasunojan reuna-alueet.

Kuivion tontti ja torppa sijaitsivat aivan Hämeentien vieressä ennen Kuivion ojaa, rakennukset olivat tien lähellä, alue ulottui myös vähän matkaa ojan toiselle puolelle. Ensimmäinen rakuuna oli Henrik Lindström, s. 1727, sekä vaimo Maria Eerikintytär, s. 1727. Heidän poikansa Antti, s. 1750, jatkoi isänsä sotilasuraa ja käytti sukunimeä Utter. Hänen vaimonsa oli Maria Jaakontytär, s. 1746. Kun Päivärinnan poika Kustaa Heikinp., s. 1825, ja Esteri Mikontytär Samsten, s. 1816 Karinainen, vihittiin vuonna 1844, he aloittivat Kuivion torppareina. Esteri Samsten oli sukua isälleni. Kuivion kartasta, tontinimenä Lepistö, voi nähdä miten sen maaraja ei ulotu Paimionjokeen, vaan ranta-alue ja pieni osa peltoakin kuului Wierun alueeseen. On etu wieru ja taka wieru, yhteistä viljeltyä alaa noin reipas hehtaari sekä ranta-aluetta. Tämän omisti aikoinaan Euran Nokka. Maakauppojen myötä alue siirtyi Euran Sepän omistukseen, kunnes räätäli Karl Johan Wahlsten osti sen. Tänä päivänä Wierun omistaa Irja Hellström. Kuivion torpalle kuului myös pieni metsäalue aivan Tarvasjoen työväentalon lähellä. Kuivion Kustaa ja Esteri perheineen muuttivat Paattisille. Seuraavaksi torppariksi tuli Henrik Wilhelm Lindström, s. 1822 Piikkiö, sekä vaimo Lisa Wilhelmina, s. 1824 Perniö. He muuttivat tänne Liedosta 1855. Tällaisia kirjoitustutkimuksia sekoittaa hyvin paljolti se, kun torppia alettiin

kutsua asujien nimillä. Esim. Kirsti/Päivärinnan vanhaemäntä Greta, s. 1784, jäi eläkkeelle ja siirtyi asumaan Kuivion torppaan, jolloin torppaa alettiin nimittää Greetan torppaksi. Myös nimi Wackerin torppa mainitaan. Asukkaina oli myös räätäli Henrik Wikström, räätälinoppilas Johan Mikonpoika ja hänen vaimonsa Maria. Kanttori Widgren, s. 1816 Lieto, muutti tänne Maskusta 1841 ja asui ensin poikamiehenä Kylä-Knaapilla. Avioituttuaan 1842 hän vaimonsa Emelien sekä Widgrenin anopin pastorinapulaisen lesken Johanna Amalia Hjerpin kanssa muuttivat Kuivion torppaan. He asuivat Kuiviossa, kunnes pääsivät asumaan Kirkonkylän Uudentalon Tuomiston torppaan. Kuivion torpan pihapiirissä on täytynyt olla myös jokin toinen asuintila, kun ajattelen miten muuten kaikki rippikirjoissa mainitut henkilöt on voitu majoittaa.

Toisella puolen Härkätietä on noussut Peltoalan torppa, jota myös Kuoppamäeksi kutsuttiin. Myöhemmin torpan nimeksi tuli kartan ja maarekisterin mukaan Ojaranta ja asukkaina oli Sarlinin perhe. Kun veljeni Esko aloitti koulun, kuului Sarlinin Asko samaan ikäluokkaan. Yhtenä päivänä veljeni otti minut mukaan mennessään Askon luokse katsomaan ihmettä. Asko oli isältään saanut pienen aivan oikeasti toimivan höyrykoneen. Kynttilä laitettiin palamaan vesisäiliön alle ja hetken kuluttua ihme tapahtui, kone alkoi puksuttaa ja toimia. Kyllä oli silloin 5-vuotiaalla Eino-pojalla ihmeteltävää. Asko Sarlin kunnostautui myöhemmin urheilussa ja pärjäsi lähinnä keihäänheitossa melko mukavasti. Hän muutti Ruotsiin, sai Ruotsin kansalaisuuden ja edusti ainakin kerran Ruotsia Suomi - Ruotsi maaoittelussa. Parhaaksi heittotulokseksi hänelle jäi 12.7.1960 Karlsborgissa Ruotsissa tempaistu 71,31 m vanhalla keihäsmallilla.

Palaamme nyt takaisin kylän keskustaan päin ja ajassa taaksepäin. Oletan, että Kylä-Knaapin/Tie-Knaapin ensimmäiset sotilastorpat ovat olleet edellä mainitut Hakalan ja Ketolan torpat. Hakalan torpassa asui rakuuna Erik, s. 1703, ja vaimo Maria, s. 1700. Heillä oli poika Antti Eerikinpoika, sotilasnimeltään Orre, s. 1738. Orren vaimo oli Maria Henrikintytär, s. 1737. Ketolan torpan ensimmäinen rakuuna oli edellä mainittu Antti Orre ja tämän jälkeen pari Rosman-nimistä sotilasperhettä.

Siinä vaiheessa kun Tie-Knaapi toimi kesti-

Jatkuu seuraavalla sivulla ->

kievarina, oli palvelijoiden määrä melko suuri ja asu- mistilaa tarvittiin paljon. Pieniä mökkejä ja torppia oli rakennettu lähialueelle useita, mutta niiden nimet ja sijainti ovat jääneet unholaan. Aivan Sarparannan naapurina Knaapin maan puolella oli pieni torppa, nähtävästi Kulmala nimeltään. Viimeinen sen torpan asukas oli Knaapin eläkeläinen, kieverinrenki/muonamies Johan Tuominen, s. 1850 Pöytyä, sekä vaimo Josefina Hedman, s. 1848 Angelniemi. Honkavaaran torppa on vähän myöhemmin syntynyt, siitä käytettiin myös nimeä Kujanpää. Kieveriaikana Knaapilla asui myös pitäjän bagare eli leipuri Alfred Källberg, s. 1843 Kauhava/Lampis. Pitäjän seppämestari, Liedosta 1860 tänne muuttanut Johan Johansson toimi myös Knaapin tiloissa. Toisenkin paja oli Knaapin vuokraamalla, nimittäin Ollisen paja. Tämän seppämestarin lapset Arvo ja Helmi Ollinen olivat minullekin hyvin tuttuja, sillä minun äitini ja Helmi olivat jo nuoruusajan ”flikkakavereita”. Ollisen torppa sijaitsee vieläkin aivan keskustassa Hämeen tien reunaan, pajarakennus oli vastapuolella Hämeentietä.

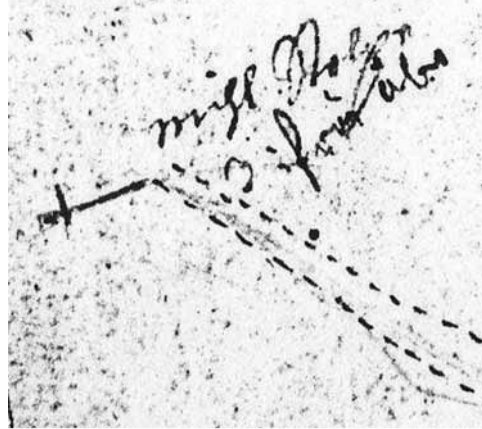
Vuonna 1880 pitäjään muutti Kauvatsalta 1847 syntynyt karfvar eli nahkuri Antti Vilhelm Auranen. Hän osti, vaiko vuokrasi, Auranranta nimisen entisen Knaapin myllärin torpan sekä maan. Hän perusti paikalle nahkurinverstaan sekä työntekijöiden asuintiloja ym. tiloja. Itse Auranen asusti Laurilantien varressa.

Mieleni tekee tässä kohtaa kertoa seuraavaa. Vanhassa kartassa, josta aina välillä mainitsen, on Ollisen kohdalla Kirkonkylän rajalla kaksi Nokan tilan suurta maa-aluetta. Lähempänä kirkkoa on Umbenitu eli Umpiniitty, tästä vasemmalle on Rutanitu eli Ängelmäniitty. Nokan alueiden alapuolella lähempänä jokea on Sepän Ängelmäniitty. Näiltä alueilta sekä Kirkonkylän Uudentalon lähdeniitystä keväiset tulvavedet valuivat jokeen Ollilan torpan kohdilta, missä vesien kuluttama iso uoma on nähtävissä Tarvasjoen luontopolun alussa. Asia korjattiin myöhemmin seuraavasti. Jaakko Uusitalo kertoo isänsä tietoihin nojaten, miten kaivettiin suurehko oja pitkin Euran ja Kirkonkylän rajaa, ja siitä lähtien vedet ovat virranneet jokeen Rukoushuoneen eli nykyisen seurakuntatalon viereltä. Yhden kerran on niin sanottu uhkujää päässyt tekemään ojaan padon, jolloin vedet valuivat jokeen vanhaa reittiään.

Osuuskauppaa vastapäätä oli Sepän tilan Päivöläniminen maa-ala. Tästä alasta on irrotettu ja rekisteröity puhelinkeskuksen tontti v. 1934 ja Koskiranta v. 1926. Nykyään alue on kokonaan rakennettu. Rukoushuoneen naapurina kuusialdan vieressä Kyröntien puolella Uudentalon maalla oli Taurenin Emma-mamman torppa. Hän oli erittäin hyvä ompelija. Pitäjän suutari Johan Taurenin syntynyt Piikkiössä 1807 ja kuoli 1864 Kallalassa. Avioliitossa hän oli kaksi kertaa, lapsia syntyi 10. Vuosien 1832 - 1838 rippikirjassa kyseistä torppaa kutsutaan nimellä Pikainen, jossa asusteli Taurenin perheen lisäksi Euran kylän itsenäisiä eläkeläisiä, käsitöläisiä, suutarin oppilas perheineen ja kellonsoittaja Johan Bohm vaimonsa kanssa. Kun viimeinen asukas, Taurenin mamma, ei käyttänyt oikeuttaan lunastaa torppa omakseen, torppa purettiin hänen kuoltuaan ja maa-ala jäi Uusitalolle.

Papinkoskesta Pruukilaa

Nyt menemme yli sillan Papinkoskesta. Siinä oli melkein heti vasemmalla Nokan maalla ensimmäinen torppa, Kujanpään umpiniitty ja Kujanpään umpi- aita. Torpparina oli Simon Flinck, s. 1780 Eura, ja vaimo Maria, s. 1781. He työskentelivät Nokan kievarissa. Samaa ranta-aluetta eteenpäin oli useita niittyalueita, joissa varmaan on ollut myös torppia. Tähän alueeseen sijoitan Nokan Rantala-nimisen torpan. Renki Mikko Mikonpoika, s. 1766 Koski, ja vaimo Caisa Heikintytär, s. 1768 Eura, olivat ensimmäiset Rantalan asukkaat. Seuraavana jatkoi heidän poikansa Mikko Mikonpoika, s. 1800 Eura, ja vaimo Maria, s. 1795 Liedonperä. Kestikievari tuli Nokan tilan hoidettavaksi noin vuonna 1740 jatkuen aina 1850 luvulle saakka. Yksityinen yrittäjä Juhana Stigell, s. 1804 Pusula, tuli tänne kievarin hoitajaksi vuonna 1834 Turusta. Minun arvioni on, että vuoden 1840 alkupuoleen mennessä toiminta kievarissa oli lisääntynyt siinä määrin, että lisätalaa tarvittiin. Niinpä Juhana Stigell neuvotteli Nokan isännän kanssa, että hän saisi rakentaa uuden kievarin omana yrityksenään uuden Hämeentien varteen. Sopimukseen päästiin, tontiksi tuli meille myöhemmältä ajalta tuttu Nuorisoseurantalons paikka, vanha kartta kertoo näin. Muuton ja rakennusvaiheen aikana ainakin osa kievarin toiminnasta oli siirretty Tie-Knaapin tiloihin. Uusi kievari valmistui, toiminta jatkui vireänä, oma paa- karintupa tarvittiin, se rakennettiin kievarin kohdalle

Mihl stolpn 3 ifron äbo= 3 Mailia Turusta. Einon vanhalla kartalta

lähemmäs Tarvasjoen ranta. Stigell itse sairastui ja kuoli vuonna 1855. Näin päättyi yli satavuotinen kievaritoiminta, joka oli paljon luonut työpaikkoja Euran kylään sekä lisännyt asuntotarvetta. Seuraava kievari oli Juvan kievari, joka rakennettiin Paimion tienhaaraan. Sen toiminnan päätyttyä kauppias K. E. Kuukkala osti kiinteistön ja rakennutti paikalle kaupan, komean taitekattoisen rakennuksen, joka seisoo kunnostettuna paikallaan tänäkin päivänä. Vuoden 1857 suuren tulipalon jälkeen Nokan uusi talo rakentui nyt kievarin tontille. Miten toimetomaksi jäänyt kievarirakennus hyödynnettiin Nokan tarpeisiin, sitä en tiedä. Samalle kohtaa uuden Härkätien varteen nousi Nokan tilan silloisen (viimeisen) vanhanisännän ja emännän asunto, kuin myös navetta ym. tiloja. Tässä talossa Ahti ja Airi Koskinen asuivat hyvin pitkään hoitaen samassa rakennuksessa postin toimintaa.

Alkoi syntyä mäkitupalaisten torppia, kuin myös isoja itsenäisiä torppia. Vanha tie Nokan keskikievarista kulki suoraan peltojen yli Nokan torppaan Virolaan. Vähän eteenpäin oli metsikössä Salmisen mökki ja lapseton pari. Tästä jatkamme Nokan maille perustettuihin Jokilaan ja Niemelään. Nokan maista on syntynyt myös Kujanpään tila, josta myöhemmin vielä erotettiin Salomäki-niminen torppa. Hertmanin ahteen päälle oikealle syntyi Hertmanin torppa. Kun uusi Hämeen Härkätie oikaistiin kulkemaan Papinsillalta Hertmanin ahteeseen, syntyi samalla uuden tien varteen hyviä torppapaikkoja. Vähän ennen nykyistä Virolan tienhaaraa oli vasemmalla tienreunassa Pikku-Fiian tupa. Hän oli kotoisin Liedonperästä ja kehräsi rohtimia. Tupa paloi yhtenä kauniina päivänä. Uusi tupa rakennettiin Kujanpään maalle Hertmanin ahteen päälle melkein Härkätien penkkaan. Fiian kuoltua Kujanpään Kalle asui siinä vähän aikaa poikamiehenä, ja tämän jälkeen Kujanpään Anna. Pieni mökki seisoo paikallaan vieläkin. Palaneen Pikku-Fiian tuvan vieressä oli matkan pituutta osoittava merkki, laitain siitä kuvan. Kuvan kartassa on lukenut ”mihl stolpn 3 ifron äbo” eli 3 peninkulmaa Turusta. Vanha peninkulma oli 10.680 metriä. Se kerrottuna kolmella on 32 kilometriä ja vielä 40 metriä päälle. Melko tarkat ovat mitat olleet siihenkin aikaan. Uuden 10-tien valmistumiseen asti oli näet Euran kylän tienhaarassa 32 kilometrin tolppa.

Seuraavana mäenrinteessä oli Helinin mamman tupa. Heti vieressä oli suutari Oskari Syrjälän tupa, joka monen yksinäisen asukkaan jälkeen on perusteellisesti uudelleen rakennettu Aune Sonnen asuntona. Samassa rinteessä nykyisen Kenttätuvan rakennuksen alapuolella oli Salmisen Juhana tupa. Nokan ehkä ensimmäinen rakuunantorppa oli Kalliolan torppa, joka sijaitsi urhei-

Mäkilän torppa ja sen ovi, oikealla puolen ovea hirressä näkyy reikä, jota kautta kertomani mukaan ihmeavainta käyttäen lukko aukeni. Oikealla alhaalla vanha piikkiäes hylättyä nojaa puun runkoa vasten. Kuva Jaakko Uusitalo.

lukentän vasemmalla puolella, paikassa jossa sodan jälkeen oli tanssilava. Tie Kalliolan torppaan Härkätieltä kulki siihen aikaan nykyisen Kenttätuvan vasemmalta puolen ja jatkui myöhemmin Salomäkeen. Urheilukentän alue oli torpan viljelymaata. Ensimmäinen rakuuna oli Henrik, s. 1697, vaimo Liisa Henrikintytär, s. 1705. Seuraava rakuuna-torppari oli Henrik Olfson Öhrnberk, s. 1728 ja k. 1762, sitten hänen veljensä rakuuna Matti Öhrnberg, s. 1725 ja vaimo Lisa Matintytär, s. 1724. Kalliolan torpassa asui useita sukupolvia sotilaita ja näiden jälkeen itsenäisiä torppareita. Jatkamme matkaa ja aivan siinä, kun nykyään nousemme Härkätieltä urheilukentälle, oli oikealla Työväentalon tienhaarassa Kalliolan Juhana tupa. Tässä on Nokan ja Vanhatalon maiden raja, siirrymme Vanhatalon maan puolelle. Tai oikeammin Lähteenmäen maalle, sillä vuoden 1910 aikoihin Otto ja Maria Lähteenmäki ostivat Vanhatalolta tästä itselleen metsäalueen, kuten myös pelto-osuuden Pikku-Euralta. Metsäalueeseen kuului myös Vanhatalon omistama Nummilan torppa, jota minun lapsuudessani paljolti nimitettiin Lähteenmäen torpaksi. Nummilan torpassa kävin lapsena äitini kanssa kyläilemässä. Frans Nummila oli syntynyt 1883 Nummilan torpassa ja k. 1962 Halikossa. Hän oli minun isoäitini Ida Sofia Knaapin serkku. Kun Nummilan mamma kuoli, oli torppa huutokauppa. Äitini halusi, että joku pieni tavara olisi mukava ostaa muistoksi. Niinpä isä Artturi toi huutokaupasta vanhan 1850-luvun seinäkellon. Nyt jo 160-vuotias vanhus raksuttaa minun kotini keittiön seinällä hyvin tarkkaa aikaa. Lähteenmäet myivät torppan Nummilalle kiinteistörekisteriin merkittynä vuonna 1913, kuten myös Vuorilinnan tontin sekä Lehtonummi-nimisen tontin. Oskari ja Wilhelmiina Lehto rakensivat tontille pienen tuvan ja ulkorakennuksen. Oskarin vaimo Miina kehräsi taidolla pientä hyvää villalankaa. Lehdot muuttivat pois Eurankylältä ja myivät tupansa 1920-luvun aikoihin, ostajina olivat Heleniuksen Johan ja Minne. He remontoivat ja laajensivat taloansa, asuen siinä kuolemaansa asti.

Seuraava mökki oli ja on Mäntymäki, asujana aikoinaan yksineläjä, Pirvalan Mantaksi kutsuttu naisihminen, ja siitä hiukan eteenpäin oli Julinin mamman mökki nykyisen uimahallin paikalla. Toisella puolen tietä on vieläkin Hertmanin lähde ja venäläisten sotilashautausmaa. Lähde oli ympäristön talojen ja kansakoulun kaivona. Vielä lapsuudestani muistan, miten Euran kylämäen talojen kaivot kuivuivat maaliskuun aikoina ja juomavesi ajettiin kaivoihin hevospelillä. Parirekeen oli puusta rakennettu pitkänmallinen säiliö, 1000 vaiko 2000 litran vetoinen. Kylän miesten hurjista jutuksista kuulin, miten sotatervina voitiin täydellä kuormalla ajaa lähteeltä suoraan Kujanpään ja Sepän maiden halki hankikantoa myöten kylänmaalle. Kaivolta pienen matkaa eteenpäin oikealla oli Hertmanin torppa. Hertman työskenteli Nokan kievarissa hoitaen samalla torppaansa. Mies vanheni, torppa rapistui ja maa vaihto omistajaa, torppa purettiin ja miehelle rakennettiin pieni mökki toiselle puolen tietä. Vieläkin kai löytyy muutama kruntikivi aivan Tarvashovin oikean rajan läheltä.

Pikkukujan loppupään alueen asiat olen kertonut ”Historiallinen Hämeen Härkätie” -jutussa Tarvaslehden numerossa 1/2012. Loikkaamme yli Lentosen tontin ja seuraavana oli Lentosen Jussin torppa. Jussi oli kova pirtun myyjä kieltolain aikaan. Tulemme Santaojan torpalle. Tästäkin torpasta (nykyisin Maunula) kerroin aikoinaan Euran Seppää koskevassa jutussani.

Torppa ehkä toimi ainakin viimeiset vuotensa kunnan omistuksessa, asukkaina esimerkiksi taloudellisesti vaikeuksissa olevia perheitä. Mellerin mamman Kivirinnan mökki seisoo Pousarin pihassa vieläkin. Siinä asuivat myös Lakarit, ja heidän jälkeensä autoilija Pauli Pousar laitteli harmaasta hirsimökistä perheelleen siistin asunnon. Tämäkin torppa on ehkä alkuaan ollut sotilastorppa.

Laurilan tienhaarassa oli Nummenpään mökki, asujana itsenäinen Otto Wilhelm Abrahaminpoika, s. 1834, ja vaimo Justiina, s. 1843 Lieto. Asujana oli myös Edla Maria, s. 1839 Eura, tällä avioton poika Carl Anton Adaminpoika Äyränen, s. 1863, sekä avioton tytär Milda Maria, s. 1874 Eura. Tämän mökin paikalle nousi myöhemmin seppämestari Sipilän asunto ja Hämeentien reunaan pajarakennus. Melkein pästä vastapäätä Sipilää Laurilantiellä oli Viitasen mökki, jossa asui nahkuri Auranen. Hänestä jo kerroin edellä. Vähän eteenpäin oikealla oli kunnan omistama tontti, jolle rakennettiin opettaja Maiju Seimelän asunto. Seuraavana tuli peltojen jälkeen Lahden perheen torppa, omakotitalo, josta muistan Tauno-nimisen pojan, kovan pikajuoksijan pitäjän kisoissa. Hän oli renkipoikana Euran Sepällä, muutti sitten Turkuun ja teki pitkän päivätyön Ingmanin rautakaupassa. Jo aikaisemmin vasemmalla oli Honkala, siinä asuivat Verner ja Siiri Simola. Sitten oli Suominen. Tulemme Laurilan pihaan. Siellä oli vanha Sepän tilan Mäkilän torppa. Torppa on ilmeisesti ollut myös sotilastorppana, mutta kaikei viimeisimpinä oli Arvo Nummisen perhe. Aili Numminen on syntynyt siellä ja torppaa kutsuttiin Nummisen torpaksi.

Palatkaamme sen verran takaisin päin, että otetaan Sepän Rantalan torppa Pikkukujan päässä. Ensimmäisenä asujana oli rakuuna Olof, s. 1688, ja vaimo Maria, s. 1689. Seuraavana asui torppari reservin rakuuna Jaakko Henrikinpoika, s. 1761, k. 1808, ja vaimo Lisa Juhantytär, s. 1767. Tästä torpasta olen kertonut tarinassa Hämeen Härkätie. Jatkamme Sepän tilan torpilla. Suunnilleen meijerin kohdalla tien vasemmalla puolella oli Keskikylän torppa, jota myös Matin torpaksi nimitettiin. Sen kuva löytyy Tarvasjoen historiassa sivulla 239. Torppari, renki Erik Henrikinpoika, s. 1797 Paimio, tuli vuonna 1828 Puntarilta, vaimo Lena Juhantytär, s. 1800 Horrinen. Heidän poikansa Erik Johan Erikinpoika, s. 1830 Eura. Hänen vaimonsa Lena Matintytär, s. 1830 Karinainen, tuli 1858 Tarvasjoelle. Aloittivat varmaan silloin torpanpidon.

Seppälän mäellä oli Mäenpään Mäkitupa, jonka paikalle myöhemmin rakentui Kalle Hovin talo. Tällä paikalla on alkuaan ollut useita pieniä mökkejä, joista ei enää löydy tietoja. Marttilaan päin siirtyessä tulemme vanhan Särkijärven alueelle. Vanha kartta kertoo, miten järven tai paremminkin suon laajat rantaluut on merkitty eri talojen ja kylien sekä turkulaisten porvarien heinäalueiksi. Kuten edellä kerroin, heinä oli hyvin kysyttyä noihin aikoihin.

Kolin rannan Sepän torppa sijaitsi vastapäätä joen takana olevaa, jo edellä mainitsemani Kolin torppaa, siis täl pual jokkee. Oletan, että ensimmäiset Kolin rannan asukkaat olivat eläkeläisrakuuna Henrik Lindström, s. 1727, ja vaimo Maria, s. 1727. Niinpä Sepän torppaa kutsuttiin myös Henrikin torpaksi. Tässä kohdassa on joessa kesäaikana ollut tukeista tehty silta. Hyvin vanha karttakin kertoo sillan olemassaolosta. Jouko Kankare tois pualt jokkee muistaa vielä käyttäneensä sitä ainakin vuonna 1945, kun koulu aloitettiin. Tälle paikalle nousi myöhemmin kaksi torppaa, veljekset Pauli ja Aimo Salminen. Vielä pieni matka ja olemme kohta Marttilan rajan tuntumassa. Tässä oli Sepän tilan wierä torppa, kuten se silloin kirjoitettiin, elikkä Wieru, asujina Henriks, syntymävuosi pyyhitty yli, ja vaimo Maria Matintytär, s. 1691. Nämä Sepän tilan alkuperäiset alueet jakautuivat sitten kolmeen eri tilaan, ensin muodostettiin Euran Simola aivan 1700-luvun lopussa, sitten Seppälä ja Laurila 1920-luvun alkupuolella. Euran Sepän torpista haluan vielä mainita Kainiston pientilan Marttilan rajan tuntumassa ja lähellä Yrjättilän kylän rajaa. Torppariksi tuli Kaarle Vilhelm Heikinpoika Tähtinen, s. 1873 Loimaa, ja vaimo Maria Elina Juhontytär Samsten, s. 1877 Karinainen. Maria oli minun isäni tati.

Matka Liedonperän ja Killalan rajoilta Marttilan rajalle ei ollut ihan helppo, mutta vanhojen karttojen ja rippikirjojen lisäksi avustajina olivat Ester Sarparanta, Jaakko Uusitalo, Tuure Sipilä, Aili Numminen sekä Kalervo Mäkisen äidin Helka Mäkisen muistelmat.

Vanhan muistelma kirjoituksen myötä Joulun odotusta meille kaikille toivoo Eino Johannes.